

Näringsutskottets betänkande

1986/87:34

om vissa energifrågor (prop. 1986/87:87, prop. 1986/87:100 delvis)

NU
1986/87:34

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1986/87:87 om statens vattenfallsverk,

dels proposition 1986/87:100 bilaga 16 (miljö- och energidepartementet) punkterna C 1, C 2 och C 8–C 10, vilka gäller anslag till myndigheter på energiområdet,

dels – helt eller delvis – fyra motioner som har väckts med anledning av proposition 1986/87:87,

dels – helt eller delvis – 22 motioner i energifrågor som har väckts under allmänna motionstiden och som gäller bl. a.

- åtgärder till förmån för vattenkraftsproducerande regioner,
- stöd till omställning av energisystemet,
- säkerhetsfrågor på kärnkraftsområdet,
- beredskap mot störningar i elförsörjningen.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker propositionen om statens vattenfallsverk. Det innebär att utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om ett anslag till vattenfallsverket för nästa budgetår av ca 3 575 milj. kr. och om inriktningen av verkets investeringar. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkanden (fp; c; vpk) riktade mot vissa planerade investeringar. Det gäller bl. a. ånggeneratorbyte i kärnkraftsblocket Ringhals 2, en ny kraftstation, Klippen, i övre Umeälven, och – delvis – distributionsanläggningar. Motionsyrkandena får stöd i reservationer.

Utskottet anser liksom regeringen att vattenfallsverket skall ges ett sektorsansvar för forskning och utveckling inom det elkrafttekniska området. I två reservationer avvisas förslaget (m, fp, c; vpk). En motion om försäljning av vattenfallsverket avstyrks av utskottet. Förslaget biträds i en reservation från de tre borgerliga partiernas sida.

Andra motionsyrkanden med anknytning till statens vattenfallsverk som utskottet avstyrker gäller energiföretag i Norrbotten (reservation c), utlokalisering av vattenfallsverkets huvudkontor (reservation m, c) och Fatsjöprojektet (reservation fp, vpk).

De fem punkter i budgetpropositionen som behandlas här tillstyrker utskottet.

Utskottet föreslår med anledning av fem motioner (fp; c; vpk) att frågan om åtgärder till förmån för landets vattenkraftsproducerande regioner skall utredas. Detta förutsätts ske inom ramen för en parlamentarisk utredning om regionalpolitiken som arbetsmarknadsutskottet nyligen har föreslagit. Enligt en reservation (c, vpk) bör regeringen skyndsamt lägga fram konkreta förslag i ämnet.

Tre motioner gäller statligt stöd inom energiområdet. Utskottet avstyrker dem och räknar med att regeringen om så bedöms erforderligt tar initiativ till åtgärder för att säkerställa energisystemets förnyelse. I en reservation (c, vpk) begärs bl. a. att 100 milj. kr. skall anvisas på tilläggsbudget för en fortsättning av stödet till biobränsle- och solenergianläggningar samt små vattenkraftverk.

Bland övriga motionsyrkanden som utskottet avstyrker kan nämnas yrkanden om ersättningsregler för polisbevakning av kärnkraftverk, information inför kärnkraftsolyckor samt uppföljning av verkningarna av bidrag som har lämnats med anledning av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl. Dessa yrkanden följs alla upp med reservationer (c, vpk). En fullständig förteckning över reservationerna med angivande av partibeteckningar finns på s. 58 f.

Proposition 1986/87:87

Huvudsakligt innehåll

Propositionen innehåller förslag om inriktningen och omfattningen av statens vattenfallsverks investeringar under budgetåret 1987/88. Vidare framläggs förslag bl. a. om vissa bolagsfrågor – avseende Bastusels Kraft AB och AB Umeforsen – och om ytterligare anslag till vattenfallsverket under innevarande budgetår. Inledningsvis lämnas en redogörelse för vattenfallsverkets verksamhet m. m.

Förslag

Regeringen föreslår – efter föredragning av miljö- och energiminister Birgitta Dahl – att riksdagen

1. antar förslag [på s. 2 i propositionen] till lag om upphävande av förordningen (1915:187) angående grunder för upplåtelse av vissa kronan tillhöriga vattenfall och strömfall (avsnitt 3),

2. i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört medger regeringen att godkänna att statens vattenfallsverk medverkar till att kraftstationerna och annan egendom i Rebnis Kraft AB och AB Grytforsen överförs till Bastusels Kraft AB samt avtalar om nödvändiga tillägg till nu gällande konsortialavtal (avsnitt 4),

3. i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört medger regeringen att godkänna att vattenfallsverket avyttrar aktier i AB Umeforsen och att verket tecknar nödvändiga avtal (avsnitt 4),

4. till Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr. (avsnitt 5),

5. i enlighet med vad fördragande statsrådet har föreslagit bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att – efter hemställan av regeringen eller efter regeringens bemyndigande statens vattenfallsverk – i varje enskilt fall och inom den av riksdagen fastställda ramen för borgensåtaganden för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier, teckna borgen för upplåning utomlands till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier (avsnitt 6),

6. godkänner att regeringen eller efter regeringens bemyndigande statens vattenfallsverk – samt – – – fullmäktige i riksgäldskontoret i förekommande fall – tecknar borgen för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier intill sammanlagt 14 373 000 000 kr., varav högst 645 000 000 kr. för lån till eldistributionsföretag (avsnitt 6),

7. godkänner vad fördragande statsrådet har anfört beträffande investeringar under budgetåret 1987/88 (avsnitt 6),

8. till Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 574 600 000 kr. (avsnitt 6),

9. i enlighet med vad fördragande statsrådet har anfört godkänner att vattenfallsverkets förräntningspliktiga kapital nedsätts med 265 000 000 kr. (avsnitt 6).

Vidare bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad fördragande statsrådet har anfört om (10) sektorsansvar för statens vattenfallsverk för forskning och utveckling inom det elkraftstekniska området (avsnitt 6).

Proposition 1986/87:100

I proposition 1986/87:100 bilaga 16 (miljö- och energidepartementet) framlägger regeringen förslag om anslag för budgetåret 1987/88 m. m. Riksdagen bereds också tillfälle att ta del av vad fördragande statsrådet under den första av följande rubriker (moment 1) har anfört om organisationen av statens energiverk.

Beträffande anslag föreslås under angivna rubriker:

C1. Statens energiverk: Förvaltningskostnader (s. 60–69)

(2) att riksdagen till Statens energiverk: Förvaltningskostnader för budgetåret 1987/88 anvisar ett ramanslag av 33 070 000 kr.

C2. Statens energiverk: Utredningar m. m. och information (s. 69 f.)

att riksdagen till Statens energiverk: Utredningar m. m. och information för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 13 161 000 kr.

C8. Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader (s. 75–78)

att riksdagen till Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

att riksdagen till Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

C10. Statens kärnbränslenämnd (s. 80–82)

att riksdagen till Statens kärnbränslenämnd för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Motioner

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1986/87:87* är följande:

1986/87:N152 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari, såvitt här är i fråga, hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av investeringarna för budgetåret 1987/88 inom statens vattenfallsverks ansvarsområde,

2. till Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. för budgetåret 1987/88 anvisar ett i förhållande till regeringens [förslag] med 516 600 000 kr. minskat reservationsanslag under fjortonde huvudtiteln om totalt 3 058 000 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om sektorsansvar för Vattenfall för forskning och utveckling inom det elkraftstekniska området,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om energimarknadens struktur och bedömningarna av den framtida elanvändningen.

1986/87:N153 av Erik Hovhammar m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär förslag till förändrad ställning för statens vattenfallsverk i enlighet med vad som i motionen anförts,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående vattenforsknings- och utvecklingsverksamhet:

1986/87:N154 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna att statens energiverk får i uppdrag att ansvara för forskningen i elkraftsteknik,

2. avslår begäran om anslag för färdigställande av Ringhals samt om medel för byte av ånggeneratorer i Ringhals 2.

1986/87:N155 av Christer Eirefelt m. fl. (fp), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär att statens vattenfallsverk får i uppdrag att stoppa utbyggnaden av Klippens kraftstation i Umeälven,

2. med ändring i regeringens förslag till Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 529 200 000 kr.

De motioner från *allmänna motionstiden* som behandlas här är följande:

1986/87:N502 av Marianne Karlsson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen omedelbart bör vidta

åtgärder för att bidrag eller förmånliga lån skall kunna ges till lantbrukare för inköp av reservaggregat för elström.

NU 1986/87:34

1986/87:N504 av Paul Lestander m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär förslag till dels regionala fonder, dels fondernas administration och fondstyrelsernas sammansättning i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. som sin mening ger regeringen till känna att 20 % av fondmedlen bör riktas direkt till de kommuner som berörts av kraftverksbyggen och sjöregleringar i enlighet med vad som anförs i motionen.

1986/87:N505 av Anna Wohlin-Andersson (c) och Ivar Franzén (c), vari hemställs att riksdagen beslutar att ett 25-procentigt bidrag skall utgå till de lantbrukare som för att trygga sin animalieproduktion anskaffar lämpligt reservkraftverk.

1986/87:N506 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

12. beslutar att några anslag till fortsatt reparation av Ringhals 2 inte skall beviljas.

13. hos regeringen hemställer om förslag till uppföljning av verkningarna av Tjernobylnkatastrofen i Sverige enligt motionens förslag.

1986/87:N510 av Birgitta Hambræus (c) och Anna Wohlin-Andersson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om fortsatt stöd till industriverkets rådgivning i energihushållning till små och medelstora företag.

1986/87:N511 av Martin Olsson m. fl. (c, m, fp), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om omlokalisering av statens vattenfallsverks huvudkontor eller delar därav till Västernorrlands län.

1986/87:N513 av Olof Johansson m. fl. (c), vari – med motivering i motion 1986/87:A421 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om vikten av att öppna möjligheterna att utnyttja vinsterna från vattenkraften för regionalpolitiskt motiverade investeringar.

1986/87:N514 av Olof Johansson m. fl. (c), vari – med motivering i motion 1986/87:Ju808 – hemställs att riksdagen

1. av regeringen begär förslag till ersättningsregler för polisbevakning av kärnkraftverk,

2. beslutar att inrättandet av en tjänst som polisintendent i vardera polisdistrikten Tierp, Oskarshamn, Lund och Varberg helt och fullt finansieras av kraftbolagen i fråga.

1986/87:N518 av Erik Janson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs för att underlätta utbyggnad och/eller restaurering av mini- och mikrokraftverk.

1986/87:N519 av Göthe Knutson (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en strikt saklig informationsannonsering om följderna i

Sverige av Tjernobyhlaveriet sker i svensk dagspress under en sammanhängande period, förslagsvis senast i september innevarande år. NU 1986/87:34

1986/87:N520 av Kenth Skärvik (fp) och Leif Olsson (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande behovet av information till allmänheten inför kärnkraftsolyckor och att en fungerande beredskapsorganisation kommer till stånd.

1986/87:N524 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen på tilläggsbudget II för budgetåret 1986/87 anvisar 100 milj. kr. för förlängning av nuvarande stöd till solenergi- och biobränsleanläggningar samt till små vattenkraftverk.

1986/87:N529 av Marianne Andersson (c) och Rosa Östh (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om elförsörjningen i jordbruk.

1986/87:N530 av Rolf Kenneryd (c) och Ivar Franzén (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till statsbidragsregler för investeringar i reservkraftverk vid vårdinrättningar och inom jordbrukets animalieproduktion.

1986/87:N531 av Alf Svensson (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om en återbäring av elskatten med förslagsvis 1 öre per kWh till de vattenkraftsproducerande länen för att användas till att stimulera utvecklingen av alternativa inhemska energikällor och främja näringsliv och sysselsättning i dessa län i enlighet med motionen.

1986/87:N532 av Rune Ångström m. fl. (fp), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning om den tekniska konstruktionen av det förslag [om återbetalning av vissa elavgiftsmedel till vattenkraftsproducerande regioner] som framförts i motionen samt att den därefter återkommer till riksdagen med förslag i ärendet.

1986/87:N533 av Agne Hansson (c) och Gösta Andersson (c) vari – med motivering i motion 1986/87:Ju232 – hemställs att riksdagen

1. hemställer hos regeringen om förslag till ersättningsregler för polisbevakning av kärnkraftverk,

2. hos regeringen anholder om förslag på inrättande av extra polistjänster i Oskarshamns polisdistrikt och övriga tre kärnkraftskommuner att finansieras helt av kraftbolagen i fråga.

1986/87:N534 av Alf Svensson (c), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen uttalar sig för att ett särskilt energidepartement inrättas.

1986/87:N537 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär förslag om uppdelning av Vattenfalls verksamhet och försäljning av vattenkraftsaktier samt energiföretag i Norrbotten enligt de riktlinjer som redovisats i motionen,

2. som målsättning ger regeringen till känna att det under 1988 skall ske försäljning av 15 % av aktierna i VIVA-bolaget, motsvarande ca 15 miljarder kronor.

1986/87:N538 av Ture Ångqvist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om byggande av Fatsjö kraftstation.

NU 1986/87:34

1986/87:N541 av Gösta Andersson (c) och Agne Hansson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts i fråga om beredningsplaner för en stor kärnkraftsolycka.

1986/87:N549 av Nils G. Åsling (c), vari – med motivering i motion 1986/87:A494 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till hur en tredjedel av energiskatten på den i stödområdena A och B producerade elkraften återförs för att stödja det lokala och regionala näringslivet i Norrlands inland.

Uppgifter i anslutning till vissa motionsyrkanden

Statens vattenfallsverks organisation m. m.

Förslag om försäljning av statens vattenfallsverk har behandlats av näringsutskottet de två senaste åren.

När utskottet våren 1985 behandlade en motion (c) om uppdelning av vattenfallsverket i fyra bolag avstyrktes motionen på i huvudsak följande grunder (NU 1984/85:32 s. 33 f.). Staten borde inte avhända sig reala tillgångar i form av vattenkraft. En uppdelning av vattenfallsverket enligt förslaget skulle minska möjligheterna till samordnat utnyttjande av olika kraftslag och därmed också resultera i ett mindre effektivt elförsörjningssystem. En försäljning av vattenkraftstillgångar till ett sådant pris som motionärerna räknade med skulle leda till en kraftig höjning av elprisonivån, vilket skulle inverka negativt på bl. a. svensk industris konkurrenskraft. I en gemensam reservation gav de borgerliga partiernas företrädare i utskottet sitt stöd åt motionen, varvid de särskilt tog fasta på de statsfinansiella aspekterna på förslaget. Centerpartiets företrädare hävdade dessutom i ett särskilt yttrande att ett genomförande av förslaget skulle skapa förutsättningar för betydligt lägre energikostnader i ett längre perspektiv. Riksdagen avslog motionen.

När frågan var aktuell våren 1986 behandlade näringsutskottet (NU 1985/86:24 s. 13 f.) samtidigt ett motionsyrkande (m) av innebörden att riksdagen hos regeringen skulle begära en utredning av statens vattenfallsverks finansiella och organisatoriska ställning och ett motionsyrkande (c) om en uppdelning av vattenfallsverkets verksamhet.

Näringsutskottet erinrade om att det mot bakgrund bl. a. av verksledningskommitténs betänkande (SOU 1985:41) Affärsverken och deras företag pågick vissa överväganden inom regeringskansliet om vattenfallsverkets kapitalförsörjning, styrning, avkastningskrav m. m. Det nämndes att regeringen den 15 maj 1986 hade fastställt en ny instruktion för statens vattenfallsverk. Enligt denna har verket till uppgift att verka bl. a. för en rationell elenergiförsörjning och en effektiv användning av energi inom

landet. Verket skall också enligt instruktionen inom sitt verksamhetsområde arbeta för en avveckling av kärnkraften till senast år 2010.

NU 1986/87:34

Finansutskottet hade i ett yttrande (FiU 1985/86:2 y) avstyrkt motionerna. Endast en av motionerna (c) kommenterades särskilt. Finansutskottet ansåg att de gynnsamma statsfinansiella effekter som enligt motionen skulle följa av en utförsäljning av statlig egendom i huvudsak var skenbara. De borgerliga partiernas företrädare hade anmält avvikande mening.

Näringsutskottet anförde följande:

Liksom förra året tar utskottet bestämt avstånd från förslagen om utförsäljning av statens vattenkraftstillgångar, vare sig det sker genom en utbrytning och privatisering av all vattenkraft hos vattenfallsverket eller genom avyttring av vissa objekt. Beträffande de statsfinansiella och realekonomiska effekterna av en överföring av dessa tillgångar till privata intressenter hänvisar utskottet till vad finansutskottet har anfört. Den energipolitiska effekten skulle i första hand bli en kraftig höjning av elprisonivån, i vart fall om utförsäljningen – vilket motionärerna synes förutsätta – skulle ske till de priser som i dag gäller vid överlåtelse av utbyggd vattenkraft och de nya ägarna skulle kräva en häremot svarande avkastning. Den organisatoriska uppdelning av vattenfallsverket som föreslås av centerpartiet skulle dessutom enligt näringsutskottets mening medföra allvarliga risker för störningar i ett väl fungerande, integrerat system för produktion och distribution av kraft. Detta kan inte vara till gagn för elkonsumenterna. Utskottet vill också framhålla att förslaget om en uppsplittring av vattenfallsverket ter sig särskilt ansvarslost i en situation då den förestående avvecklingen av kärnkraften ställer stora krav på insatser för bl. a. utveckling av ny elproduktionsteknik. Vattenfallsverket utgör den kanske viktigaste statliga resursen för ändamålet.

I fråga om det krav på utredning som hade framförts från moderata samlingspartiet anförde utskottet att en utveckling pågick av formerna för styrning och finansiering av affärsverken i den riktning som motionärerna angav. Verksledningskommitténs förslag pekade i samma riktning. Huruvida den modell som hade valts för t. ex. televerket var den lämpligaste för vattenfallsverket undandrog sig utskottets bedömning. Det borde, fortsatte utskottet, ankomma på verket självt och på regeringen att utforma förslag till lösningar som tillgodosåg kraven på såväl affärsmässighet som effektiv styrning från statsmakternas sida. Detta borde enligt utskottets mening kunna ske inom ramen för affärsverksformen. I fråga om vattenfallsverket ansåg utskottet att det fanns klara motiv, främst av energipolitisk art, för att de särskilda möjligheter till styrning som denna företagsform ger skulle bibehållas.

Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Liksom året innan förelåg en reservation av de borgerliga partiernas representanter och ett särskilt yttrande från centerpartiets företrädare. Riksdagen följde utskottet.

Allmän bakgrund

Projekten Vojmå och Fatsjö berör båda Ångermanälven. Vojmåprojektet innebär en utbyggnad av en del av nedre Vojmån. Fatsjöprojektet innebär en överledning från Vojmsjön till Malgomaj och en minskad vattenföring i nedre Vojmån.

Utbyggnaden av vattenkraftstillgångarna i Vojmån aktualiserades då statsmakterna år 1970 beslöt att Vindelälven tills vidare inte skulle byggas ut.

År 1978 fick statens vattenfallsverk regeringens uppdrag att utreda båda alternativen. Vattenfallsverket redovisade utredningsresultatet och förordade på kraftekonomiska grunder att Vojmå kraftstation skulle byggas. Regeringen lät statens industriverk göra en utredning och samhällsekonomisk bedömning med beaktande av sysselsättningens värde och uppdrog därefter hösten 1979 åt vattenfallsverket att driva Fatsjöalternativet vidare.

Vattenkraftberedningen föreslög år 1983 i betänkandet (SOU 1983:49) Vattenkraft att Vojmå skulle föras till planen för vattenkraftsutbyggnad. Motiven var huvudsakligen att Vojmå i förhållande till Fatsjö innebär mindre inverkan i naturen och har en bättre ekonomi. Därigenom har projektet bättre förutsättningar att bära extra kostnader i form av minimitappningar m. m.

Regeringen anslöt sig till vattenkraftberedningens uppfattning och motiv för att Vojmå och inte Fatsjö borde föras till planen för vattenkraftsutbyggnad. Detta blev sedermera också riksdagens beslut (prop. 1983/84:160, BoU 1983/84:30, rskr. 1983/84:388).

Regeringen avlog i maj 1985 vattenfallsverkets ansökan enligt vattenlagen om en utbyggnad av Fatsjö kraftverk med hänsyn till att det inte var ekonomiskt tillåtligt.

Under hela utredningstiden har Vilhelmina kommun bestämt motsatt sig den konventionella utbyggnaden i Vojmå och pläderat för Fatsjöalternativet. I vattenmålet om Fatsjö motiverade kammarkollegiet sin tillstyrkan av tillåtligheten med den positiva sysselsättningseffekten. Såväl kommunen som kammarkollegiet yrkade dock på hög minimivattenföring i Vojmån; kommunen yrkade därtill att 17 milj. kr. skulle utbetalas som särskilda villkorsmedel.

I april 1986 gav regeringen statens energiverk i uppdrag att följa genomförandet av planen för vattenkraftsutbyggnad. I uppdraget anfördes bl. a. följande:

Statens energiverk bör — — — kartlägga och analysera planeringsläget och den regionala fördelningen av vattenkraftsutbyggnaden. Syftet med kartläggningen bör i första hand vara att kartlägga förutsättningarna för att genomföra sådana projekt i planen om vars genomförande det föreligger konflikter eller oklarhet. Uppdraget omfattar dock inte sådana projekt som för närvarande är föremål för prövning enligt vattenlagen. Verket bör därvid vid behov kunna ta erforderliga initiativ för att underlätta genomförandet, bl. a. i samverkan med berörda intressenter överväga modifieringar m. m.

I skrivelse i oktober 1986 har länsstyrelsen i Västerbottens län och Vilhelmina kommun förordat att regeringen återupptar behandlingen av statens vattenfallsverks tidigare planer på vattenkraftsutbyggnad i Fatsjö.

Vattenfallsverket har i skrivelse till regeringen i december 1986 anmält att verket kan genomföra utbyggnaden av Fatsjö om regeringen mot bakgrund av den förändrade sysselsättningssituationen i regionen ändrar sina tidigare fattade beslut och meddelar vattendomstolen och verket erforderliga tillstånd.

Vattenfallsverket har tidigare, i fråga om Fatsjö, räknat med en antagen genomsnittlig oljeprisnivå under 60 år om 20 dollar per fat. Detta skulle ge en förlust, vid real 4 % kalkylränta, på 185 milj. kr.

I skrivelsen i december 1986 har vattenfallsverket lämnat en redovisning av Vojmå- och Fatsjöprojekten. Beträffande Fatsjö kommer den beräknade årsproduktionen (225 GWh) att påverkas av villkoren beträffande minimivattenföring. Om de förutsättningar som vattenfallsverket har angett i sin ansökan till vattendomstolen fastställs samt lasten år 1995 beräknas till 135 TWh, oljepriset år 1995 antas vara 26 dollar per fat och avvecklingen av kärnkraften genomförs år 2005, beräknas investeringskostnaden kunna förräntas till 4 %.

Om samtliga yrkanden som har framställts i remissvaren till jordbruksdepartementet beaktas minskas resultatet med upp till 90 milj. kr. Om enbart kommunens synpunkter beaktas påverkas resultatet negativt med ca 47 milj. kr., varav 30 milj. kr. utgör förlust på grund av ökade krav på minimitappning, 7 milj. kr. utgör särskilda s. k. rekreationsmedel och 10 milj. kr. avser åtgärder för att främja näringslivet. Detta skulle enligt vattenfallsverket ge en förräntning på ca 3,8 %.

I fråga om sysselsättning har vattenfallsverket anmält att arbetskraftsbehovet om Fatsjöprojektet genomförs kan beräknas till 1 400 årsverken fördelade över fem år.

Skrivelserna bereds för närvarande inom miljö- och energidepartementet.

Stöd till omställning av energisystemet

Riksdagen och regeringen har under senare år beslutat om ett flertal åtgärder som syftar till att underlätta omställningen av landets energisystem.

Inom ramen för energihushållningsprogrammet har stöd lämnats till energibesparande åtgärder i befintlig bebyggelse. I syfte att åstadkomma en effektivare energianvändning i bebyggelsen har staten vidare gett stöd för utbildning, rådgivning och besiktning.

Även inom andra samhällssektorer har statliga insatser vidtagits för att främja en effektivare energianvändning.

Som stimulans till forskning och teknisk utveckling inom energiområdet har stöd lämnats genom de statliga energiforskningsprogrammen. Ett fjärde treårsprogram för energiforskning beslöts av riksdagen år 1984 (prop. 1983/84:107 bil. 9, NU 1983/84:45, rskr. 1983/84:407). Beslutet innebar att en ram på nära 1 200 milj. kr. anvisades för budgetåren 1984/85–1986/87. Vären

1987 har riksdagen att ta ställning till ett nytt treårigt energiforskningsprogram (prop. 1986/87:80 bil. 12, NU 1986/87:33).

År 1980 beslutade riksdagen om stöd för åtgärder för att ersätta olja, m. m. (prop. 1980/81:49, NU 1980/81:19, rskr. 1980/81:100). Syftet var att underlätta introduktion och kommersialisering av åtgärder som snabbt kunde minska oljeberoendet. Ett andra oljeersättningsprogram beslutades av riksdagen år 1983 (prop. 1983/84:62, NU 1983/84:9, rskr. 1983/84:124). Därigenom förlängdes det statliga stödet för oljeersättande åtgärder t. o. m. den 30 juni 1987. För perioden den 1 januari 1984—den 30 juni 1987 beräknades ett stöd om totalt 1 650 milj. kr. Sedan den 1 juli 1983 administreras oljeersättningsprogrammet av statens energiverk.

Direkta statliga stöd för att främja inhemsk energiproduktion har också lämnats genom särskilda investeringsprogram. Det första programmet beslutades av riksdagen år 1982 och avsåg stöd till bl. a. investeringar i torveldade förbränningsanläggningar och fjärrvärmeanläggningar. Genom senare riksdagsbeslut åren 1983 och 1984 förlängdes denna stödform och i samband med riksdagens energipolitiska beslut våren 1985 (prop. 1984/85:120, NU 1984/85:30, rskr. 1984/85:362) beslutades om en ytterligare förlängning t. o. m. 1986 års utgång. Inom ramen för det investeringsprogrammet kunde bidrag ges med högst 10 % av kostnaderna för investeringar i större eldningsanläggningar för inhemska bränslen, med högst 50 % av kostnaderna för investeringar i vissa solvärmeanläggningar, med högst 50 % av kostnaderna för förprojektering av små vattenkraftverk och med högst 15 % av kostnaderna för investeringar i små vattenkraftverk. Även detta stöd administreras av statens energiverk.

Oljeersättningsprogrammet ersattes den 1 maj 1986 av ett program för utveckling och introduktion av ny energiteknik (prop. 1985/86:102, NU 1985/86:17, rskr. 1985/86:172, 173). Stödet utvidgades därmed från att vara ett renodlat oljeersättningsstöd till att främja utveckling och introduktion av ny teknik, som bidrar till ett effektivare och mer miljövänligt energisystem. Ett viktigt syfte med stödet är att stimulera teknik som möjliggör en ökad användning av inhemska bränslen. Projekt som syftar till att vidmakthålla, öka eller få till stånd elproduktion i små vattenkraftverk kan erhålla stöd i form av lånegarantier.

Ett villkor för bidrag inom investeringsprogrammet till små vattenkraftverk var att de beställs före den 1 april 1987. För att undvika vissa övergångsproblem beslöt regeringen i december 1986 förlänga tiden för beställning till den 1 januari 1988. Statens energiverk har regeringens uppdrag att följa genomförandet av planen för vattenkraftsutbyggnad (se s. 9). Denna plan omfattar små vattenkraftverk. I uppdraget ingår att energiverket skall inkomma till regeringen med lägesredovisningar före utgången av år 1987 och i anslagsframställningen för budgetåret 1988/89.

I december 1986 beslutade regeringen att 10 milj. kr. av det under tolfte huvudtiteln för budgetåret 1985/86 uppförda anslaget E 22, Vissa åtgärder för omställning av energisystemet skall användas för fortsatt stöd till investeringar i solvärmeanläggningar ingående i mindre system. Stödet administreras av statens energiverk och bostadsverket.

Riksdagen beslöt våren 1986 om en höjning av bl. a. den allmänna

energiskatten (prop. 1985/86:140, SkU 1985/86:38, rskr. 1985/86:364). I det sammanhanget behandlades ett antal motioner (c) som gick ut på att energiskattehöjningarna skulle kombineras med olika åtgärder i syfte att stimulera en omställning och förnyelse av energisystemet. Näringsutskottet yttrade sig i ämnet till skatteutskottet (NU 1985/86:5 y). Riksdagen anslöt sig till följande uttalande av skatteutskottet (s. 18):

NU 1986/87:34

Skatteutskottet vill emellertid liksom näringsutskottet betona vikten av att regeringen vidtar de åtgärder som behövs för att främja en omställning och förnyelse av energisystemet och att erforderliga medel ställs till förfogande för sådana ändamål. Som näringsutskottet framhåller bör exempelvis inkomster från de särskilda energiskatterna kunna tas i anspråk för dessa åtgärder. Utskottet förutsätter att regeringen har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och vidtar åtgärder eller återkommer till riksdagen med förslag till lämpliga insatser.

Statsrådet Birgitta Dahl besvarade i december 1986 (RD 1986/87:49 s. 3) en interpellation (1986/87:109) av Ivar Franzén (c) om förstärkt stöd till energiinvesteringar. I svaret redogjorde statsrådet för de statliga stödsatser inom energiområdet som hade beslutats av statsmakterna de senaste åren. Hon redovisade också uppgifter om hur energisystemet hade omdanats, bl. a. till följd av de statliga insatserna.

Interpellationssvaret avslutades på följande sätt:

Sammanfattningsvis kan således konstateras att regeringen sedan år 1982 har genomfört och genomför mycket omfattande insatser för forskning och utveckling av hushållning och ny teknik som skall ersätta olja och kärnkraft. Betydande resultat har uppnåtts som innebär att ny teknik på flera områden nu hävdats sig väl utan stöd från samhällets sida. Slutligen vill jag peka på det arbete som utförts inom energirådet och den diskussion om energipolitiken som nu pågår till följd av detta. Om resultatet av diskussionerna påvisar ett behov av ändrade stödformer är det enligt min mening naturligt att regeringen återkommer till riksdagen under våren 1987 i denna fråga.

När statsrådet Dahl i mars 1987 (RD 1986/87:93 s. 1) besvarade en interpellation (1986/87:176) av Ivar Franzén (c) om behandlingen av ärenden om bidrag till biobränsleanläggningar m. m. hänvisade hon till den nyss angivna debatten från slutet av förra året. Hon erinrade om att samtliga ansökningar som hade kommit in före den 1 januari 1987 skulle komma att prövas av statens energiverk och att ytterligare 10 milj. kr. hade anslagits för stöd till solvärmeanläggningar. Stöd till investeringar i små vattenkraftverk skulle vidare kunna beviljas även i de fall vattenlagsprövningen tog sådan tid att anläggningen inte kunde beställas förrän efter den 1 april 1987.

I svar på en fråga (1986/87:469) av Bengt Rosén (fp) upplyste statsrådet (RD 1986/87:100 s. 49) om att den nyss angivna beställningstidpunkten för små vattenkraftverk har flyttats fram till den 31 december 1987. Statsrådet erinrade om att regeringen våren 1986 gav statens energiverk i uppdrag att följa genomförandet av planen för vattenkraftsutbyggnad. Statens energiverk kommer i enlighet med detta uppdrag att i samband med sin anslagsframställning för budgetåret 1988/89 redovisa läget beträffande planen. Statsrådet förutsatte att verket härvid skulle uppmärksamma läget när det gäller utbyggnaden av små vattenkraftverk.

I frågesvaret erinrades vidare om att regeringen förberedde ett förslag till riksdagen med anledning av händelserna i Tjernobyl. Avsikten var att detta skulle kunna föreläggas riksdagen senare under våren 1987. Mot denna bakgrund var statsrådet Dahl inte beredd att ta initiativ till att ytterligare medel för stöd till små vattenkraftverk ställdes till energiverkets förfogande.

Beredskap mot störningar i elförsörjningen

Frågor rörande reservkraftverk för jordbruket och inom andra områden har behandlats av riksdagen flera gånger under de senaste åren. Senast skedde detta våren 1986. Riksdagen gjorde då på förslag av näringsutskottet (NU 1985/86:17 s. 62 f.) ett uttalande till regeringen i detta ämne. Näringsutskottets förslag grundades på ett yttrande av försvarsutskottet (FöU 1985/86:6y). Bakgrunden var i korthet följande.

I slutet av år 1983 drabbades stora delar av Sverige av störningar i elförsörjningen. Till följd av ett fel i ett kopplingsorgan vid Enköping avbröts kraftleveranserna till södra hälften av landet. Regeringen tillkallade med anledning härav en kommission för att utreda elförsörjningens sårbarhet och lämna förslag i ämnet.

Resultatet av kommissionens arbete redovisades år 1984 i betänkandet (SOU 1984:69) Säker elförsörjning. Kommissionen uttalade bl. a. att flertalet viktiga samhällsfunktioner klarar elavbrott under 12–24 timmar med befintlig och planerad reservkraft utan större negativa samhällseffekter. Vid längre elavbrott på upp till två tre dygn uppstår större problem. Kommissionen ansåg därför att ökad uppmärksamhet borde ägnas åt sådana elavbrott. Beträffande jordbruket fann kommissionen det önskvärt att fler lantbruk skaffade tillgång till reservkraft. Det fanns dock enligt kommissionen inte tillräckliga motiv för att föreslå statliga bidrag till detta ändamål. Däremot ansågs det att statliga lånegarantier borde kunna lämnas för investeringar som ger tillgång till reservkraft.

Beredskapen mot störningar i elförsörjningen togs upp i proposition 1984/85:120 om riktlinjer för energipolitiken. Riksdagen (NU 1984/85:30, rskr. 1984/85:362) godkände i propositionen angivna riktlinjer för elförsörjningen liksom föreslagna grunder för stöd för anskaffande av reservkraftverk inom jordbruket. Grunderna innebar att statliga lånegarantier kan lämnas för detta ändamål.

Under våren 1985 beställde regeringen tre utredningar med sikte på ökad beredskap vid svåra elavbrott. Åt statens energiverk uppdrogs att utreda behovet av åtgärder för att förebygga långa elavbrott i fred och för att begränsa konsekvenserna av sådana elavbrott. Socialstyrelsen fick i uppdrag att inventera tillgången till reservkraft vid landets sjukhus. Vidare skulle transportrådet utreda drivmedelsförsörjningen vid elavbrott i fred. Alla tre utredningarna färdigställdes kring årsskiftet 1985-1986.

Enligt energiverkets utredning har det svenska elförsörjningssystemet en hög driftsäkerhet som successivt ökar ytterligare genom ny- och ombyggnader av elnäten. Verket anser att det är viktigast att förbättra beredskapen för åtgärder vid långvariga elavbrott hos eldistributörer, kommuner och elförbrukare så att man kan reducera konsekvenserna av avbrott som trots allt

inträffar. Energiverket anser att störningskänsliga elabonnenter själva måste planera och förbereda åtgärder för att lindra negativa konsekvenser vid elavbrott. Då det gäller störningskänsliga lantbruk finns stora behov av reservverk. Energiverket har därför tillsammans med berörda parter låtit utarbeta en kravspecifikation för traktordrivna reservverk.

Socialstyrelsens inventering visar bl. a. att flertalet reservkraftsaggregat vid landets sjukhus ger otillfredsställande effekt och att omkring en tredjedel av alla sjukhus helt saknar reservkraft. I transportrådets utredning påpekas att det, med undantag för försvarsmakten, i huvudsak saknas reservaggregat för drivmedelpumpar. Ett elavbrott under två till tre dagar bedöms medföra väsentliga problem även för prioriterade förbrukarkategorier. De nu nämnda myndighetsrapporterna har efter remissbehandling diskuterats vid överläggningar i regeringskansliet med olika berörda myndigheter och organisationer. Deltagarna har därefter bl. a. informerat distributionsföretag och kommuner om behovet av åtgärder för att förebygga elavbrott och förbättra planeringen inför sådana, bl. a. genom anslutning av reservverk. Statens energiverk följer upp de åtgärder som vidtas. Inom regeringskansliet förbereds för närvarande bl. a. åtgärder för att förbättra tillgången till reservpumpar för drivmedel.

Försvarsutskottets yttrande till näringsutskottet våren 1986 gällde ett antal motioner som ur olika aspekter tog upp beredskapen vid elavbrott m. m. Försvarsutskottet fann två grundläggande orsaker till att läget då var otillfredsställande. Den ena var att beredskapshänsyn på många håll länge har varit en okänd företeelse i den ordinarie verksamheten. Redan fattade beslut och pågående arbete inom bl. a. regeringskansliet måste snabbt leda till förbättringar i detta avseende. Den andra huvudorsaken till det dåvarande läget ansågs vara att det rådde osäkerhet om ansvarsfördelningen beträffande reservanordningar. Förhoppningar om statsbidrag till investeringar för försvarsberedskap kunde ha avhållit från nödvändiga åtgärder i syfte att möta störningar i fredstid.

För att påskynda utvecklingen borde riksdagen enligt försvarsutskottet ställa sig bakom följande principiella inriktning beträffande reservanordningar för elavbrott. I första hand borde anskaffas reservanordningar som tillgodoser nödvändiga behov vid störningar i fredstid. För varje samhällsviktig verksamhet borde vederbörande företag, kommun, affärsdrivande verk eller statlig myndighet ställa sig frågan hur verksamheten påverkas av ett långvarigt elavbrott. Ansvar för att beredskapsåtgärder vidtas i fråga om en viss verksamhet, och även kostnadsansvaret, borde enligt försvarsutskottet åvila den som svarar för verksamheten under ostörda förhållanden. Som stimulans till planering, investeringar m. m. utanför den statliga sektorn kunde staten ta initiativ till vissa åtgärder. Det rörde sig främst om utbildning och övningar men också om t. ex. sådana åtgärder som statens energiverk i samråd med andra har vidtagit för att underlätta anskaffning av traktordrivna reservverk. Försvarsutskottet ansåg dock att statsbidrag för investeringar eller andra beredskapsåtgärder inte borde påräknas.

Beträffande krigsbehoven borde riksdagen enligt försvarsutskottets mening uttala sig för att ansvarsförhållanden och ambitionsnivåer bestäms

under år 1987, om möjligt i samband med riksdagens långsiktiga försvarsbeslut.

NU 1986/87:34

När det gäller lantbrukets beredskap mot avbrott i elförsörjningen ansåg försvarsutskottet att jordbrukare vilkas verksamhet är känslig för elavbrott i eget intresse borde sörja för att ha tillgång till reservkraft. Det kan inte förutsättas att kommunerna har möjlighet att hjälpa lantbrukare vid elavbrott. Något statsbidragssystem borde inte tillskapas men åtgärder som underlättar anskaffningar och samarbete mellan flera lantbruk borde stödjas.

Försvarsutskottet ansåg det vidare vara angeläget att ökad uppmärksamhet ägnades åt reservanordningar inom den kommunaltekniska försörjningen. Reservanordningar för vårdinrättningar, radiosändare, lagercentraler, vägstationer m. m. måste också tillkomma i ökad utsträckning. Reservpumpar för drivmedel behövs både vid stationer som är öppna för allmänheten och hos myndigheter, företag m. fl. som har egna drivmedelsanläggningar.

Enligt försvarsutskottets mening borde riksdagen med anledning av ifrågavarande motionsyrkanden som sin mening ge regeringen till känna vad som anfördes i försvarsutskottets yttrande. I en avvikande mening (c) föreslogs att statsbidrag för anskaffning av reservaggregat till lantbrukare med djurhållning skulle utgå under en övergångstid med förslagsvis 25 % av kostnaderna för aggregat och installation.

Näringsutskottet instämde i vad försvarsutskottet hade anfört om beredskapen mot störningar i elförsörjningen och föreslog att riksdagen skulle göra ett uttalande av den innebörd som försvarsutskottet hade rekommenderat. Centerpartiets företrädare i näringsutskottet reserverade sig och instämde i vad som hade anförts av centerns företrädare i försvarsutskottet. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet

Bakgrund och avgränsning

Riksdagen fastställde våren 1985 riktlinjer för energipolitiken fram till omkring år 1990 (prop. 1984/85:120, NU 1984/85:30, rskr. 1984/85:362). Energipolitiken skall enligt riktlinjerna utformas så att den medverkar till att de välfärds mål som har satts upp för samhället kan uppnås. Inom ramen för en allmänt god hushållning med begränsade resurser skall en effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning främjas. Vid användning och utveckling av all energiteknik skall ställas stränga krav på säkerhet och omsorg om miljön. Förutsättningar skall skapas för en avveckling av kärnkraften i enlighet med riksdagens beslut. Den sista kärnkraftsreaktorn skall tas ur drift senast år 2010.

Under resten av 1980-talet är energipolitiken enligt riksdagens beslut inriktad på att omställningen av energisystemet från olja till förnybara och inhemska energikällor skall fullföljas, samtidigt som förutsättningar steg för steg läggs fast för avvecklingen av kärnkraften. Som ett led i denna omställning skapas ett energisystem som är mindre känsligt för internationel-

la tillförselstörningar och som ger en förbättrad försörjningstrygghet.

Strategin för förberedande och säkerställande av kärnkraftens avveckling har i huvudsak följande innehåll. Konkreta åtgärder skall vidtas för att snabbt minska oljeberoendet och lägga grunden för en ersättning av kärnkraften genom energihushållning, fjärrvärmeutbyggnad, införande av ny teknik och nya energikällor samt forskning och utveckling. Möjligheter till att hushålla med energi och nå en allt effektivare energianvändning skall prövas. I strategin ingår vidare en politik för ändamålsenlig elanvändning. För uppvärmning får elenergi i allt väsentligt endast användas i omställbara, flexibla och utvecklingsbara system eller i kombination med extremt energisnål teknik. Ny teknik för elproduktion, såsom utnyttjande av vindenergi eller solceller, skall också prövas ingående.

De beslut som successivt behöver fattas för att förbereda och säkerställa kärnkraftens avveckling skall grundas på ett så aktuellt underlag som möjligt. Riktlinjerna innebär att kärnkraften skall ersättas i första hand genom effektivare elanvändning och i andra hand genom övergång till inhemska bränslen, solvärme, naturgas m. m. I tredje hand kan nya elproduktionsanläggningar bli aktuella, dock endast i den utsträckning detta behövs för att komplettera de andra alternativen.

Avvecklingen av kärnkraften bör enligt riktlinjerna för energipolitiken genomföras stegvis. Vid regelbundet återkommande avstämningar bör riksdagen med utgångspunkt i aktuellt beslutsunderlag lägga fast de närmare riktlinjerna.

Frågor om kärnkraftens säkerhet och om kärnkraftsavvecklingen har fått ny aktualitet och kommit att inta en central plats i den energipolitiska debatten efter reaktorhaveriet i Tjernobyl i Sovjetunionen i slutet av april förra året. I maj 1986 uppdrog regeringen åt rådet för långsiktiga elanvändnings- och elproduktionsfrågor, energirådet, att mot bakgrund av denna olycka på nytt pröva de grundläggande frågorna om kärnkraftens säkerhet m. m. Samtidigt tillkallades en expertgrupp för att utarbeta sådant underlag som behövdes för att energirådet skulle kunna fullfölja sitt uppdrag. Ett vetenskapligt råd tillkallades i juni 1986. Det fick till uppgift att granska expertgruppens bedömningar och slutsatser. Energirådet har i november 1986 överlämnat sitt utredningsmaterial till regeringen. Detta har remissbehandlats.

Riksdagen avslag våren 1986 efter förslag av näringsutskottet (NU 1985/86:37) två motioner som hade väckts med anledning av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl. Motionärerna (c; vpk) krävde bl. a. att en preciserad avvecklingsplan för kärnkraften skulle upprättas omgående. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till den utvärdering av kärnkraftsolyckan och dess effekter för det svenska kärnkraftsprogrammet som energirådet skulle utföra. Motionärernas önskemål fick stöd i reservationer (c, vpk).

I slutet av år 1986 beslöt riksdagen om vissa åtgärder efter Tjernobylolyckan. Det gällde beredskapshöjande åtgärder, åtgärder för att mildra konsekvenserna av det radioaktiva nedfallet och internationella åtgärder (prop. 1986/87:18, NU 1986/87:12, rskr. 1986/87:97). En rad motionsyrkanden följdes upp med reservationer.

Riksdagen anslöt sig vidare i slutet av förra året till ett förslag av regeringen

om förbud mot nya kärnkraftsreaktorer (prop. 1986/87:24, NU 1986/87:13, rskr. 1986/87:98). Reservationer (m; fp) förelåg.

NU 1986/87:34

Förutom till de förslag som regeringen lägger fram i årets budgetproposition har riksdagen nu att ta ställning till ytterligare förslag inom energiområdet.

I mars 1987 har regeringen lagt fram proposition 1986/87:87 om statens vattenfallsverk. Vidare framförs i proposition 1986/87:80 om forskning förslag till ett nytt treårigt program för energiforskning.

I budgetpropositionen (prop. 1986/87:100 bil. 16 s. 22) erinras om arbetet i energirådet, remissbehandlingen och visst beredningsarbete inom regeringskansliet. Avsikten sägs vara att regeringen och riksdagen på grundval av det underlag som därvid kommer fram skall under våren 1987 kunna ta ställning till om och i så fall i vilken omfattning erfarenheterna efter kärnkraftsolyckan påverkar den fastlagda strategin för kärnkraftsavvecklingen.

Med utgångspunkt i de planer regeringen har aviserat hade utskottet räknat med att under våren 1987 behandla regeringens förslag i ämnet jämte motionsyrkanden. Avsikten var att i det sammanhanget behandla en rad motionsyrkanden från allmänna motionstiden om energipolitikens inriktning, energihushållning, elförsörjning m. m., dvs. frågor som kan kopplas till strategiska ställningstaganden rörande kärnkraftsavvecklingen.

Regeringen har sedermera meddelat sin avsikt att förelägga riksdagen sina ställningstaganden först senare under våren, vilket innebär att de inte kommer att behandlas under innevarande riksmöte.

I det sålunda uppkomna läget begränsar utskottet behandlingen av energifrågorna våren 1987 på följande sätt. Detta betänkande ägnas till stor del åt propositionen om statens vattenfallsverk och de fyra motioner som har väckts med anledning av den. Vidare behandlas här fem punkter i budgetpropositionen och dessutom – helt eller delvis – 22 motioner från allmänna motionstiden. I detta sammanhang tas inte upp frågor som rör kärnkraftsavvecklingen eller i övrigt gäller den allmänna inriktningen av energipolitiken.

Regeringens förslag om energiforskning jämte motioner behandlar utskottet samtidigt tillsammans med andra förslag på forskningsområdet (NU 1986/87:33). Dit hör också ett antal punkter i budgetpropositionen. En rad anslag på energiområdet för nästa budgetår har riksdagen redan beslutat om (NU 1986/87:19).

Utskottet räknar med att hösten 1987 behandla de i motioner aktualiserade energipolitiska frågor som inte tas upp till behandling nu.

Statens vattenfallsverk m. m.

Inledning

Regeringens förslag om statens vattenfallsverk läggs fram mot bakgrund av en allmän redogörelse för verkets organisation, ekonomi och olika verksamhetsområden.

Statens vattenfallsverk handhar enligt sin instruktion (1982:705, senast ändrad 1986:311) statens kraftverksrörelse och därmed sammanhängande verksamhet samt kanlrörelsen vid Trollhätte kanalverk. Vattenfallsverket

skall verka för en rationell elenergiförsörjning och en effektiv användning av elenergi inom riket. Det uppför och driver – självt eller i samverkan med andra – anläggningar för el- och värmeförsörjning. Vidare bedriver vattenfallsverket forsknings- och utvecklingsverksamhet för energiförsörjning samt utför demonstrationsanläggningar. Vattenfallsverket har också enligt sin instruktion till uppgift att inom sitt verksamhetsområde arbeta för en avveckling av kärnkraften till senast år 2010. Verket har vidare totalförsvarsuppgifter inom funktionen energiförsörjning enligt förordningen (1986:294) om ledning och samordning inom totalförsvarets civila del. Inom vattenfallskoncernen bedrivs också verksamhet inom naturgasområdet genom Swedegas AB och konsultverksamhet i utlandet genom SwedPower AB.

Statens vattenfallsverk är det största företaget inom energiområdet i Sverige. Verket svarar för ca 50 % av elproduktionen i landet. De bokförda tillgångarna inom affärsverket uppgick i slutet av år 1986 till ca 43,1 miljarder kronor varav merparten var anläggningstillgångar. Det disponerade statskapitalet var ca 19,7 miljarder kronor. Antalet anställda inom affärsverket var ca 10 600 personer vid utgången av år 1986.

I det följande behandlar utskottet regeringens förslag om vattenfallsverket jämte motioner. I samband därmed tar utskottet upp ett antal motioner från allmänna motionstiden som direkt berör verket. Också andra motioner med viss anknytning till vattenfallsverkets verksamhetsområde tas upp i det följande.

Vattenfallsverkets investeringar

Regeringen föreslår att riksdagen för nästa budgetår skall anvisa 3 574,6 milj. kr. under reservationsanslaget Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. Beloppet har beräknats med beaktande av att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att göra det möjligt att öka vattenfallsverkets investeringar under löpande budgetår om detta skulle vara påkallat från kraftförsörjningssynpunkt. De största posterna i den beräknade medelsförbrukningen på sammanlagt 3 884,4 milj. kr. är distributionsanläggningar (1 975,1 milj. kr.), vattenkraftsanläggningar (1 159,3 milj. kr.) och kärnkraftsanläggningar (414,5 milj. kr.). Skillnaden mellan den beräknade medelsförbrukningen och det föreslagna anslaget förklaras av att den beräknade ingående behållningen på anslaget (ca 538,9 milj. kr.) är betydligt större än den erforderliga medelsreserven (229,1 milj. kr.).

I propositionen betonas (s. 31) att den angivna medelsförbrukningen inom ramen är av beräkningskaraktär och att förändringar kan ske beroende på bl. a. tillståndsfrågor och prisutveckling. Särskilt framhålls att det förhållandet att medel har beräknats för ett visst utbyggnadsprojekt eller en viss grupp av utbyggnadsprojekt inte innebär något föregripande av den prövning som skall ske enligt vattenlagen (1983:291), enligt lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar eller enligt annan tillämplig lagstiftning.

För objektgruppen övriga värmekraftsanläggningar har vattenfallsverket hos regeringen anmält ett ökat medelsbehov. Ökningen beror bl. a. på att verket avser att projektera nya kolbaserade värmekraftsanläggningar med

högt ställda miljökrav. I samband med den kommande kärnkraftsavvecklingen kan det, anför föredragande statsrådet, krävas att viss ersättande kraftproduktion i form av koleldade värmekraftsanläggningar kommer till stånd. Andra alternativ, såsom mer hushållning, kraftvärme, sol- och vindenergi, bör prövas i första hand. Om värmekraftsproduktion skall komma till stånd måste den bygga på miljövänlig teknik. Det är, sägs det vidare, av värde att ny miljövänlig teknik kan utvecklas och demonstreras. Regeringen är dock för närvarande inte beredd att förorda att medel av investeringsanslaget ställs till verkets förfogande för detta ändamål.

Riksdagen föreslås godkänna den av regeringen förordade inriktningen av investeringarna.

Flera delposter i den förordade medelstilldelningen tas upp i motionsyrkanden. En sådan delpost är 45,4 milj. kr. för en ny kraftstation, Klippen, i övre Umeälven. En annan är 152,1 milj. kr. för byte av ånggeneratorer i kärnkraftsblocket Ringhals 2 och investeringar i kärnkraftsanläggningar i övrigt. Ett annat motionsyrkande gäller en minskning av medelsanvisningen för distributionsanläggningar med 300 milj. kr. En delpost avser 10 milj. kr. för värmeproduktionsanläggningar. Den sista delpost som ifrågasätts gäller 10 milj. kr. för förvärv av distributionsföretag. Till de här nämnda motionsyrkandena har kopplats vissa krav på uttalanden av riksdagen om vattenfallsverkets investeringar under budgetåret 1987/88. Propositionen och motionerna i denna del behandlas i det följande.

I propositionen föreslås vidare att riksdagen skall godkänna att dels regeringen eller efter regeringens bemyndigande statens vattenfallsverk, dels i förekommande fall fullmäktige i riksgäldskontoret tecknar borgen intill sammanlagt 14 373 milj. kr. för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier. Därav beräknas högst 645 milj. kr. för lån till eldistributionsföretag. Förslaget innebär en vidgning av ramen med 339 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att, efter hemställan av regeringen eller efter regeringens bemyndigande statens vattenfallsverk, i varje enskilt fall och inom den av riksdagen fastställda ramen för borgensåtaganden för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier, teckna borgen för upplåning utomlands till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier. Även detta förslag tillstyrks av utskottet.

Ytterligare föreslås att riksdagen skall bemyndiga regeringen att sätta ned statens vattenfallsverks statskapital med 265 milj. kr. Förslaget läggs fram sedan en efterkalkyl har gjorts av kostnaderna för utbyggnad av en ny tillloppstunnel vid Vietas kraftstation. Därvid har fastställts hur stor andel som kan förräntas i kraftverksrörelsen. Utskottet tillstyrker också detta förslag.

Riksdagen har bemyndigat regeringen att i viss utsträckning besluta om bildande av aktiebolag eller förvärv av aktier i bolag inom statens vattenfallsverks verksamhetsområde (prop. 1981/82:125 bil. 9, NU 1981/82:53, rskr. 1981/82:405). För andra typer av bolag än eldistributionsbolag begränsades bemyndigandet intill ett sammanlagt belopp som skulle fastställas för varje

år. Bemyndigandet uppgår för innevarande budgetår till 75 milj. kr. I propositionen om ledning av den statliga förvaltningen (prop. 1986/87:99) har regeringen föreslagit att den skall få bemyndigande att framgent utan beloppsgränser besluta i bolagsfrågor inom affärsverkens verksamhetsområden. Riksdagen har emellertid avslagit detta förslag (KU 1986/87:29, NU 1986/87:3 y). Mot denna bakgrund föreslår utskottet att regeringen bemyndigas att under budgetåret 1987/88 besluta i frågor som rör förvärv av aktier eller bildande av bolag inom ramen för statens vattenfallsverks verksamhetsområde intill ett belopp av 75 milj. kr.

Förslag rörande vattenfallsverkets investeringar och anslaget till verket för budgetåret 1987/88 finns i tre av de motioner som har väckts med anledning av propositionen.

I motion 1986/87:N155 (fp) begärs att statens vattenfallsverk skall ges i uppdrag att stoppa utbyggnaden av Klippens kraftstation i Umeälven. Folkpartiet motsätter sig denna utbyggnad, sägs det i motionen. En ansökan om utbyggnad av Klippen avslogs av folkpartiregeringen i slutet av 1970-talet, men projektet har sedermera upptagits i den av riksdagen antagna planen för utbyggnad av vattenkraften. I konsekvens med detta krav föreslår motionärerna en minskning av anslaget med 45,4 milj. kr.

I motion 1986/87:N152 (c) påyrkas ett uttalande av riksdagen om vad i motionen anförts om inriktningen av investeringarna för budgetåret 1987/88 inom statens vattenfallsverks ansvarsområde. Vattenfallsverkets verksamhet skall utgå från de beslut om omställning och förnyelse av energisystemet som tidigare har fattats, anförts det. En utgångspunkt skall vara att avvecklingen av kärnkraften snarast inleds. Vattenfallsverkets av regeringen understödda strävan att stärka sin makt över energimarknaden skall motverkas. Förslag som syftar till att vidga verkets kompetensområde resp. minska riksdagens kontrollmöjligheter skall avvisas.

Beträffande anslaget till vattenfallsverket är motionärerna kritiska mot regeringens förslag på fem punkter. De finner det olämpligt att anslag för utbyggnad av Klippens kraftstation beviljas innan prövningen av projektets tillåtlighet enligt vattenlagen har slutförts. En minskning av medelsbehovet med 45,4 milj. kr. föreslås därför. Liksom flera gånger tidigare motsätter sig motionärerna byte av ånggeneratorer vid Ringhals 2. En minskning av anslaget med 151,2 milj. kr. föreslås av detta skäl. Under utskottsbehandlingen har från centerpartiets sida anförts att anslagsminskningen rörande Ringhals 2 rätteligen skall vara 152,1 milj. kr.

Motionärerna förespråkar vidare ett mer småskaligt och decentralistiskt elsystem vilket sägs leda till att elnätet kan dimensioneras på ett mindre kostnadskrävande sätt. Medelsanvisningen avseende distributionsanläggningar skulle av denna anledning begränsas med 300 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Vidare crinras om att regeringens förslag innefattar medel för anskaffning och installation av elpannor och andra värmeproduktionsanläggningar. Detta stämmer inte med motionärernas uppfattning om det framtida värmeförsörjningssystemets struktur. En minskning av anslaget med 10 milj. kr. föreslås. Slutligen föreslås i denna motion att anslaget skall minskas med ytterligare 10 milj. kr. som är avsedda för bl. a. förvärv av

distributionsföretag. Sammanlagt föreslås – med förtydligandet rörande Ringhals 2 – att anslaget skall minskas med 517,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Vänsterpartiet kommunisterna betecknar i motion 1986/87:N154 satsningen på Ringhals 2 som ett samhällsekonomiskt vansinne. Krav framförs på att riksdagen skall avslå regeringens begäran om anslag för färdigställande av Ringhals kraftstation samt om medel för byte av ånggeneratorer i Ringhals 2.

Här behandlar utskottet också ett motionsyrkande i detta ämne från allmänna motionstiden. Västerpartiet kommunisterna begär i partimotionen 1986/87:506 att några anslag till fortsatt reparation av Ringhals 2 inte skall beviljas.

Utskottet tar först upp frågor om *inriktningen av vattenfallsverkets investeringar* och behandlar därefter frågan om hur stort anslag vattenfallsverket skall få för nästa budgetår.

Först gäller det den planerade utbyggnaden av kraftstationen vid *Klippen*, mot vilken invändningar har rests i motionerna 1986/87:N155 (fp) och 1986/87:N152 (c).

Klippen i övre Umeälven är ett av de tre nya vattenkraftsprojekt som omfattas av vattenfallsverkets planer. Projektet ingår i den av riksdagen fastställda utbyggnadsplanen för vattenkraft.

Den nya kraftstationen föreslås bli anlagd i anslutning till regleringsdammen i Överuman i övre Umeälven. I denna tillvaratas ca 65 m fallhöjd mellan Överuman och Ahasjön vid Hemavan. Vattnet leds från intaget i Överuman genom en 8 km lång tunnel till en bergförlagd kraftstation vid Klippens by och vidare genom en ca 3 km lång avloppstunnel och kanal åter till älven. Till skillnad från ett äldre förslag innebär utbyggnaden inte någon ny stor damm i området. Förslaget medför en normalårsproduktion på 94 GWh. Effekten blir 26 MW. Anläggningskostnaden beräknas till 445 milj. kr.

Bostadsutskottet har nyligen (BoU 1986/87:9) – med reservation av folkpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare – avstyrkt motionsyrkanden om att bl. a. Klippen skall skyddas från utbyggnad genom förändring av den i november 1986 antagna lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m., vilken träder i kraft den 1 juli 1987. I motiveringen till sitt ställningstagande hänvisade bostadsutskottet till riksdagens beslut i november förra året då bl. a. förslag om att Klippen skulle skyddas enligt denna lag avslogs (prop. 1985/86:3, BoU 1986/87:3, rskr. 1986/87:34).

Utskottet vill erinra om – vilket också görs i propositionen – att det förhållandet att medel beräknas för ett visst projekt inte innebär något föregripande av den prövning som skall ske enligt vattenlagen (1983:291) eller annan tillämplig lagstiftning. Riksdagen har vidare som nämnts två gånger på kort tid avslagit krav på att Klippen skall skyddas enligt lagen om hushållning med naturresurser m. m. Mot den här angivna bakgrunden avstyrker utskottet de nu berörda delarna av motionerna 1986/87:N155 (fp) och 1986/87:N152 (c).

Utskottet övergår så till att behandla *inriktningen av vattenfallsverkets investeringar* såvitt gäller kärnkraftsanläggningar. Av den medelsförbrukning om 414,5 milj. kr. som regeringen har beräknat för nästa budgetår avser

151,2 milj. kr. färdigställande av *Ringhals* kraftstation inkl. erforderliga efterarbeten och kompletteringar. Den största posten gäller utbyggnad av en avfallsanläggning i anslutning till kärnkraftsblocket Ringhals 1. Ett belopp av 111,2 milj. kr. gäller investeringar i ett filter som skall säkerställa att tryckavlastning av reaktorinneslutningarna kan ske utan radioaktiva utsläpp. För byte av ånggeneratorer i Ringhals 2 har regeringen tagit upp 152,1 milj. kr.

För Ringhals 2 har ett byte av ånggeneratorerna beslutats. Kostnaden för detta har i november 1985 beräknats till 1 170 milj. kr. För förberedelser för bytet anvisade riksdagen för förra budgetåret 95 milj. kr. Det föreskrevs dock att materiel till ånggeneratorbytet inte fick upphandlas utan regeringens tillstånd. Regeringen beslutade i mars 1986, efter hemställan av statens vattenfallsverk som äger kärnkraftverket i Ringhals, att vattenfallsverket får ta de anvisade medlen i anspråk för upphandling av materiel till bytet. Regeringens beslut innefattar en rad villkor för anslagsanvändningen. Dessutom skall vissa kompletterande utredningar genomföras. En utförlig redogörelse för regeringsbeslutet och dess motivering har lämnats förra våren i näringsutskottets betänkande om energipolitik (NU 1985/86:17). Där har utskottet också behandlat regeringens förslag att ytterligare 75 milj. kr. till ånggeneratorbytet skulle anvisas för budgetåret 1986/87.

Utskottet tillstyrkte förslaget, mot vilket centerns och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet reserverade sig. Riksdagen har senare beslutat i enlighet med utskottets förslag.

Våren 1986 behandlade utskottet också två motioner med anledning av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl (NU 1985/86:37). Utskottet avstyrkte bl. a. ett krav på att beslutet om en ombyggnad av Ringhals 2 skall rivas upp. Härvid hänvisade utskottet till den utvärdering av kärnkraftsolyckan och dess effekter för det svenska kärnkraftsprogrammet som energirådet skulle utföra på regeringens uppdrag. Centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas representanter reserverade sig. Riksdagen följde utskottet.

Enligt vad utskottet har erfarit beräknas vattenfallsverket t. o. m. juni 1987 ha förbrukat ca 35 milj. kr. av anvisade medel. Därutöver är verket enligt avtal bundet till åtaganden för drygt 500 milj. kr.

Som framgår av vad inledningsvis har anförts (s. 17) räknar utskottet med att under hösten 1987 återkomma till frågor om kärnkraftsavvecklingen och andra övergripande energipolitiska frågor.

Utskottet vill erinra om att beslutet om ånggeneratorbyte i Ringhals 2 innefattar en rad villkor för anslagsanvändningen. Beslutet har vidare fattats efter tillstyrkan av berörda myndigheter, till vilka hör statens strålskyddsinsitut och statens kärnkraftinspektion. Regeringen motiverade sitt ja till vattenfallsverkets ansökan om ånggeneratorbyte med att det var det alternativ som är mest förenligt med kraven på säkerhet och strålskydd, med avvecklingsstrategin och med utvecklingen av det nya energisystemet och dessutom ekonomiskt mest fördelaktigt. Det finns enligt utskottets uppfattning inte nu skäl för riksdagen att inta någon annan inställning i detta ämne. Utskottet har inget att erinra mot det beräknade medelsbehovet för ånggeneratorbytet. Det bör emellertid påpekas att det ytterst ankommer på regeringen att avgöra i vad mån de utgifter som ett anslag möjliggör skall

verkställas. Särskilda omständigheter kan föranleda att regeringen behöver utnyttja denna prövningsrätt. Till frågan om kärnkraftsavvecklingen räknar utskottet som nämnts med att återkomma hösten 1987 när regeringen har presenterat sina förslag. Ifrågavarande delar av motionerna 1986/87:N152 (c), 1986/87:N154 (vpk) och 1986/87:N506 (vpk) avstyrks följaktligen.

Medelsberäkningen i övrigt avseende kärnkraftsanläggningar ger inte utskottet anledning till någon erinran. Investeringen i ett filter för att förhindra radioaktiva utsläpp är motiverad av säkerhetsskäl. Utskottet avstyrker alltså här berörd del av motion 1986/87:N154 (vpk) och tillstyrker motsvarande del av propositionen.

Medel för *överförings- och distributionsanläggningar* beräknas i propositionen till ca 1975 milj. kr. De största posterna i vattenfallsverkets projektplan för sådana anläggningar avser för nästa budgetår storkraftnät (ca 1 005 milj. kr.) och regionala nät (585 milj. kr.).

För att en hög driftssäkerhet och kostnadseffektivitet skall kunna uppnås erfordras tillräckliga investeringar i distributionssystemet. Motionärerna har inte presenterat några beräkningar av vilka investeringar som krävs för att bygga upp det av dem förordade energisystemet. Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motion 1986/87:N152 (c) såvitt gäller medel för överförings- och distributionsanläggningar.

För investeringar i *värmeproduktionsanläggningar* beräknas i propositionen 44,8 milj. kr. I detta belopp ingår 24,9 milj. kr. för anskaffning och installation av elpannor, värmepumpar och andra värmeproduktionsanläggningar samt 19,9 milj. kr. för kapitaltillskott till värmeproduktionsbolag.

Utskottet finner det angivna beloppet vara väl avvägt och tillstyrker propositionen i denna del. Motion 1986/87:N152 (c) avstyrks i ifrågavarande del.

Medelsbehovet för *övriga ändamål* beräknas i propositionen till 275,9 milj. kr. I detta belopp ingår 15,0 milj. kr. för förvärv och finansiering av distributionsföretag.

Motiveringen till att man i motion 1986/87:N152 (c) vill minska anslaget med 10 milj. kr. är att medlen delvis skall användas till förvärv av distributionsföretag. Sådana förvärv innebär enligt motionärerna att vattenfallsverkets monopolställning på marknaden blir förstärkt, vilket de vill motverka.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag och räknar med att de förvärv som aktualiseras utgör ett led i ambitionen att nå ett allt effektivare eldistributionssystem. Nu berörd del av motion 1986/87:N152 (c) avstyrks.

Efter den genomgång som här har gjorts av mer specifika krav i motionerna om vattenfallsverkets investeringar återknyter utskottet till det mera övergripande önskemålet i motion 1986/87:N152 (c) om investeringarnas inriktning. Till frågan om vattenfallsverkets organisation återkommer utskottet senare i detta betänkande.

Utskottet vill erinra om att vattenfallsverkets instruktionsenliga uppgifter avser dels elförsörjning, dels värmeförsörjning, dels forskning, utveckling och demonstration inom energiområdet, dels effektiv elanvändning, dels avveckling av kärnkraften. Den av regeringen föreslagna inriktningen av verkets investeringar skall ses mot denna bakgrund. De antydningar som görs i motionen om att vattenfallsverkets verksamhet inte skulle ha sin

utgångspunkt i de av statsmakterna angivna riktlinjerna för omställning och förnyelse av energisystemet finns det enligt utskottets uppfattning inte saklig grund för. Motion 1986/87:N152 (c) avstyrks därför i här aktuell del.

Vad i övrigt anförs i propositionen beträffande vattenfallsverkets investeringar under budgetåret 1987/88 föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet övergår så till att behandla det av regeringen föreslagna *reservationsanslaget* om 3 574,6 milj. kr. för nästa budgetår. I det föregående har utskottet tagit ställning till regeringens förslag till inriktning av vattenfallsverkets investeringar. Under förutsättning av riksdagens bifall till regeringens förslag till inriktning av investeringarna och avslag på de motionsyrkanden som gäller dessa investeringar ger den av regeringen föreslagna medelstillelningen inte anledning till någon erinran. Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet 3 574,6 milj. kr. i form av ett reservationsanslag för budgetåret 1987/88. I den mån riksdagen bifaller motionsyrkanden avseende vattenfallsverkets investeringar får det ankomma på regeringen att hålla inne medel inom detta anslag i motsvarande mån.

För innevarande budgetår föreslår regeringen att statens vattenfallsverk på tilläggsbudget II till stadsbudgeten skall få ett reservationsanslag om 50 milj. kr. Medlen avser förvärv och byggande av Sikfors kraftstation i Piteälven. Utskottet tillstyrker denna medelsanvisning.

Sektorsansvar för elkraftsteknisk forskning och utveckling

Statens vattenfallsverk satsar för närvarande årligen ca 270 milj. kr. på forskning och utveckling inom energiområdet. Verket har enligt sin instruktion till uppgift att bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet för energiförsörjning och att utföra demonstrationsanläggningar. Det har vidare ansvar för att verka för en rationell elenergiförsörjning i landet.

I propositionen erinras (s. 35) om att vattenfallsverket under hela sin verksamhetstid har samarbetat med svensk industri. Detta gäller särskilt inom det elkraftstekniska området. För den elkraftstekniska industrin har verket som en kompetent beställare av ny teknik bidragit till att svenska företag har en mycket stark internationell ställning. För vattenfallsverkets del har, sägs det vidare, samarbetet inneburit att effektiv teknik tidigt har kunnat införas i elförsörjningssystemet.

Mot den angivna bakgrunden bör vattenfallsverket, anför föredragande statsrådet, känna ett särskilt ansvar för forskning och utveckling inom det elkraftstekniska området.

Verket sägs böra ha ett sådant sektorsansvar för forskningen och utvecklingen inom det elkraftstekniska området som riksdagen har beslutat om (prop. 1981/82:106, UbU 1981/82:37, rskr. 1981/82:397). Enligt riksdagsbeslutet skall sektorsorganen ha en central roll inom sitt forskningsområde. Sektorsorganens ansvar behandlas även i den tidigare i år avlämnade forskningspropositionen (prop. 1986/87:80). I denna betonas bl. a. ansvaret för en långsiktig kompetensuppbyggnad (s. 33).

I den här behandlade propositionen sägs vidare vad vattenfallsverkets

ansvar innebär. Med beaktande av de riktlinjer som angivits i forskningspropositionen skall verket initiera och vara pådrivande gentemot högskolor och universitet inom det elkraftstekniska området. Verket skall också känna ett ansvar för att forskning och utveckling bedrivs även inom övriga delar av samhället så att Sverige kan behålla sin framträdande position inom det elkraftstekniska området. Detta innebär att även forskning och utveckling som ligger utanför verkets affärsverksamhet skall omfattas av dess ansvar. Ansvaret innebär vidare att verket gör egna insatser, bidrar till finansiering och verkar för samarbetsprojekt inom området. Det betonas att det ansvar för forskning och utveckling som i dag vilar på högskoleväsendet och industrin inte skall minska.

Det bör enligt regeringen ankomma på vattenfallsverket att närmare klarlägga och fastställa omfattning och inriktning av ansvaret på detta område.

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen har anförts om här berörda forsknings- och utvecklingsfrågor.

I tre motioner kritiserar regeringen för vad som i propositionen anförts om ansvar för elkraftsteknisk forskning och utveckling.

Vattenfallsverket bör inte ha något speciellt sektorsansvar för elkraftsteknisk forskning och utveckling, sägs det i motion 1986/87:N153 (m). Liksom övriga kraftbolag måste verket självt få avgöra omfattningen och utformningen av denna verksamhet. Motionärerna erinrar om att moderata samlingspartiet i annat sammanhang (motion 1986/87:Ub5) har utvecklat sin syn på den framtida energiforskningen. Nu begär de ett uttalande av riksdagen om den här aktuella forsknings- och utvecklingsverksamheten.

I motion 1986/87:N152 (c) anförts att det i propositionen förordade sektorsansvaret ytterligare skulle vidga vattenfallsverkets ansvarsområde och därmed vara en fara för en oberoende och fri forskning. Forskningsansvaret bör enligt motionärerna primärt ligga hos forskningsråd, universitet och högskolor. De föreslår riksdagen att på grundval av vad som anförts i motionen uttala sig om sektorsansvar för statens vattenfallsverk för forskning och utveckling inom det elkraftstekniska området.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion 1986/87:N154 att statens energiverk skall ges i uppdrag att ansvara för forskningen i elkraftsteknik. Eftersom vattenfallsverket är en storsäljare av elektrisk kraft, ligger det nära till hands att tvivla på verkets vilja att uppnå en maximal energieffekt inom andra områden, anför det. Verkets vinster på produktion och försäljning kommer i farozonen om efterfrågan på elenergi från vattenkraft minskar.

Utskottet finner det angeläget att forsknings- och utvecklingsverksamheten på energiområdet kan bedrivas effektivt. Det sektorsansvar för forskning och utveckling inom det elkraftstekniska området som regeringen vill lägga på statens vattenfallsverk bör kunna leda fram till åtgärder som ger till resultat att Sverige behåller en framträdande position inom detta område. Som framhålls i propositionen innebär vattenfallsverkets sektorsansvar inte att det ansvar för forskning och utveckling som i dag vilar på högskoleväsendet och industrin skall minska. Utskottet ansluter sig till vad som i detta ämne anförts i propositionen. Vattenfallsverkets uppgift är att utforma arbetet med utgångspunkt i de av regering och riksdag fattade besluten om kärnkraftens

avveckling. Det innebär att här behandlade delar av motionerna 1986/87:N153 (m), 1986/87:N152 (c) och 1986/87:N154 (vpk) avstyrks.

NU 1986/87:34

Elanvändning och energimarknadens struktur

I propositionen återges vissa statistiska uppgifter ur vattenfallsverkets anslagsframställning. Det gäller bl. a. elkonsumtionens utveckling under den senaste tioårsperioden (s. 8) och en prognos över elförbrukningen åren 1990 och 1995 (s. 9).

Vidare anføres (s. 11) att elförsörjningen under medelår för vattenkraften och vid medeltillgänglighet för värmekraften klaras i huvudsak med vattenkraft, kärnkraft och fastbränsleeldade mottrycksanläggningar. Under högbelastningstider krävs också oljebaserad toppkraftsproduktion.

I motion 1986/87:N152 (c) framförs önskemål om ett uttalande av riksdagen om energimarknadens struktur och om bedömningarna av den framtida elanvändningen. Såsom i flera tidigare motioner med centerpartistiskt ursprung anføres att energisystemen kan byggas upp enligt två olika strategier. Den ena sägs bygga på en centralistisk och koncentrationsinriktad syn på hur energisystemen bör utformas. I regeringens förslag om statens vattenfallsverk är utgångspunkten en sådan syn, heter det. I den andra strategin, som motionärerna är talesmän för, utgår man från ett decentralistiskt synsätt. Man betonar nödvändigheten av hushållning med tillgängliga resurser och av en anpassning till de krav som miljön ställer. Motionärerna anför vidare att de energipolitiska besluten skall inriktas mot att den slutliga energianvändningen långsiktigt stabiliseras kring 300 TWh, varav ca 100 TWh elenergi.

Motionärerna redovisar vissa preliminära uppgifter från statistiska centralbyrån om elanvändningen i Sverige år 1986. De drar slutsatsen att det detta år fanns reserver i den befintliga elproduktionsapparaten utan att man behövde ta i anspråk dyrbar och miljökrävande oljekondenskraft. Mot denna bakgrund finner de att redovisningen i propositionen avseende förhållandet mellan eltillförsel och elanvändning inte är korrekt. I ett stapeldiagram redovisas centerpartiets alternativ till utformning av det framtida elförsörjningssystemet.

Utskottet räknar med, som har framhållits tidigare, att hösten 1987 behandla en rad energipolitiska frågor av övergripande natur. Det finns då möjlighet för riksdagen att åter pröva de gällande riktlinjerna för energipolitiken. Här skall erinras om att viktiga inslag i den av riksdagen antagna inriktningen av energipolitiken är hushållning med tillgängliga resurser och hänsyn till de krav miljön ställer.

Mot bakgrund av vad utskottet här har anfört finns det inte nu anledning för riksdagen att ange någon bestämd nivå för den framtida totala energianvändningen eller användningen av elenergi som riktmärke för de energipolitiska besluten. Det torde finnas anledning räkna med att regeringen vid sina överväganden har som underlag olika bedömningar om den framtida energianvändningen. Utskottet avstyrker således den nu behandlade delen av motion 1986/87:N152 (c).

Vattenfallsverkets nuvarande organisation gäller från den 1 september 1986. De vägledande huvudprinciperna bakom den nya organisationen har bl. a. varit att vattenfallsverket skall styras som en koncern och vara organiserad i naturliga affärsområden samt att de regionala enheternas ledningsorgan skall ges ökat ansvar och ökad självständighet.

Den nya organisationen innebär att vattenfallsverkets verksamhet är indelad i fem affärsområden:

- distribution och försäljning av elenergi samt produktion, distribution och försäljning av värme,
- produktion och överföring av elenergi,
- inköp, överföring, distribution och marknadsföring av naturgas,
- konsultverksamhet i utlandet,
- kanalverksamhet.

Vattenfallsverket har hösten 1986 inkommit till regeringen med förslag om förändring av riksdagens och regeringens styrning av verket till målstyrning, m. m. Målstyrning innebär allmänt sett att uppdragsgivaren anger önskat resultat av verksamheten utan att precisera med vilka medel detta resultat skall uppnås. Vattenfallsverket föreslår bl. a. att mål för verket skall fastställas enligt rullande treårsplaner för investeringar och ekonomiskt resultat. I propositionen anføres (s. 3) att regeringen inte är beredd att nu ta upp frågan om målstyrning utan avser att återkomma till den vid ett senare tillfälle.

Den ekonomiska styrningen av vattenfallsverket sker för närvarande genom krav på avkastning av det disponerade statskapitalet. Avkastningen motsvarar statens utlåningsränta, som baseras på ett vägt medelvärde av den långa obligationsräntan under de tre senaste kalenderåren. Räntan fastställs genom årliga beslut. Härutöver har krav uppställts på inleverans av ytterligare medel. Under år 1985 infordrades t. ex. 600 milj. kr. av balanserade vinstmedel och lagerreservsmedel. Förutom att lämna direkt avkastning har vattenfallsverket åläggande att göra avskrivningar på återanskaffningsvärdet på anläggningar. De samlade avskrivningsmedlen motsvarar amorteringarna på statskapitalet.

I en motion som har väckts med anledning av propositionen berörs statens vattenfallsverks organisation. Här behandlas också två motioner från allmänna motionstiden som gäller detta ämne.

I motion 1986/87:N153 (m) begärs förslag av regeringen till en förändrad ställning för statens vattenfallsverk i enlighet med vad som anføres i motionen. Det nuvarande systemet med ekonomisk styrning av vattenfallsverket är behäftat med en rad brister, anför motionärerna. De hävdar att möjligheterna för regeringen och riksdagen att bedöma verkets äskanden är små, och likaså politikernas och departementstjänstemännens möjligheter att styra verkets investeringsbeslut. Motionärerna erinrar om tidigare framförda förslag om att vattenfallsverkets investeringar inte skall inkluderas i statsbudgeten. De ser inte någon anledning för regeringen att i särskild ordning använda vattenfallsverket som ett energipolitiskt instrument.

Regeringen uppmanas att snarast låta utreda formerna för vattenfallsver-

kets ställning. Motionärerna ser flera fördelar i att verket omvandlas till aktiebolag. När så har skett bör delar av verksamheten eller aktiekapitalet kunna säljas till privata intressenter. Den nya organisationsformen föreslås utformas så att den skapar förutsättningar för en framtida utförsäljning av delar av vattenfallsverket.

I motion 1986/87:N537 (c) begärs förslag av regeringen om en uppdelning av vattenfallsverket och försäljning av vattenkraftsaktier. Verket skulle delas upp i fyra bolag, nämligen

- ett bolag för produktion av vattenkraft och vindkraft samt för distribution och försäljning, exkl. drift av stamlinjenätet (VIVA-bolaget),
- ett bolag för kärnkraftsproduktion och övrig bränslebaserad kraftproduktion, inkl. drift av stamlinjenätet (KÄRNSTAM-bolaget),
- ett bolag för värme- och kraftvärmeproduktion (VÄRME-bolaget),
- ett bolag för forsknings- och utvecklingsverksamhet (FOU-bolaget).

Enligt motionen skulle bolagen ha olika ägarförhållanden. VIVA-bolagets aktier skulle successivt dels introduceras på börsen, dels säljas som "folkaktier", varvid dock staten skulle kunna behålla en betydande aktiepost. KÄRNSTAM-bolaget skulle tills vidare vara helt statsägt, bl. a. för att avvecklingen av kärnkraften skall tryggas. VÄRME-bolaget skulle inledningsvis vara samägt av staten och nuvarande delägare i verksamheten, dvs. främst vissa kommuner. FOU-bolaget skulle ägas av staten och de tre övriga bolagen. Två huvudsyften med motionens förslag anges. Dels skulle boskillnaden mellan förnyelsebar och bränslebaserad elproduktion skapa ett konkurrensförhållande som främjar effektiviteten i produktionssystemet. Dels skulle försäljningen av aktier i VIVA-bolaget – som antas ha ett totalt värde av 100 miljarder kronor – få gynnsamma statsfinansiella effekter, bl. a. genom att statens räntekostnader skulle minskas.

Motionärerna säger sig eftersträva en bred överenskommelse i frågan och begränsar därför sitt krav rörande försäljning av aktier till att det under år 1988 skall ske försäljning av 15 % av aktierna i VIVA-bolaget, motsvarande 15 miljarder kronor.

Ytterligare ett önskemål i motionen är att regeringen skall låta utreda förutsättningarna för ett energiföretag i Norrbotten i syfte att regionen skall kunna få en rättmätig andel av vattenkraftens framtida avkastning.

Den tredje av de motioner som nämndes inledningsvis, motion 1986/87:N511 (m, fp, c), tar sikte på en omlokalisering av statens vattenfallsverks huvudkontor eller delar därav till Västernorrlands län.

Som framgår av den tidigare framställningen (s. 7 f.) har riksdagen på förslag av näringsutskottet de två senaste åren avslagit motionsyrkanden om *försäljning av statens vattenfallsverk*. Vid utskottsbehandlingen har företrädarna för de tre borgerliga partierna reserverat sig. Centerpartiets företrädare har därutöver utvecklat sin syn på denna fråga i särskilda yttranden.

Utskottet vill först erinra om att riksdagen under våren 1987 tar ställning till proposition 1986/87:99 om ledning av den statliga förvaltningen. Till frågan om styrning av vattenfallsverket har regeringen vidare angett att den skall återkomma senare. Härtill skall fogas att näringsutskottet i vår kommer att behandla ett antal motioner om försäljning av statliga företag (NU 1986/87:41). Finansutskottet har yttrat sig i ärendet (FiU 1986/87:2 y).

Utskottet står fast vid sitt tidigare deklarerade bestämda avståndstagande till en utförsäljning av statens vattenkraftstillgångar, vare sig det sker genom en utbrytning och privatisering av all vattenkraftsproduktion hos vattenfallsverket eller genom avyttring av vissa objekt. De påstådda gynnsamma statsfinansiella effekter som skulle följa av en utförsäljning av statlig egendom är som finansutskottet har anfört i huvudsak skenbara. Den energipolitiska effekten skulle i första hand bli en kraftig höjning av elprisnivån. Vidare innebär den organisatoriska uppdelning av vattenfallsverket som föreslås av centerpartiet allvarliga risker för störningar i ett väl fungerande, integrerat system för produktion och distribution av kraft. Särskilt betänkligt ter sig motionärernas förslag mot bakgrund av att den förestående avvecklingen av kärnkraften ställer stora krav på insatser för bl. a. utveckling av ny elproduktionsteknik. Vattenfallsverket utgör den kanske viktigaste statliga resursen för ändamålet.

I proposition 1986/87:99 om ledning av den statliga förvaltningen anför (s. 108) beträffande statsmakernas styrning av affärsverkskoncernerna att den i fortsättningen bör präglas av ökad långsiktighet och koncentreras på fastställande av ekonomiska mål, servicemål m. m. Utskottet anser att det är en uppgift för vattenfallsverket och regeringen att utforma förslag till lösningar som tillgodoser kraven på såväl affärsmässighet som effektiv styrning från statsmakernas sida. Regeringen har som nämnts också ställt i utsikt att återkomma med förslag rörande styrning av vattenfallsverket. Utskottet ser mot här angiven bakgrund inte någon anledning för riksdagen att – såsom föreslås i motion 1986/87:N153 (m) – hos regeringen påkalla en utredning om formerna för vattenfallsverkets ställning. Motionen avstyrks alltså i denna del. Samma gäller motion 1986/87:N537 (c) i den del motionen gäller förslag på uppdelning av vattenfallsverkets verksamhet och allmänna krav på försäljning av vattenkraftsaktier.

Av det förut sagda följer att utskottet avstyrker även det mer vittgående kravet i motion 1986/87:N537 (c) på att riksdagen skall uttala sig för försäljning under år 1988 av en viss del av aktierna i vad motionärerna benämner VIVA-bolaget.

I detta sammanhang behandlar utskottet också förslaget i motion 1986/87:N537 (c) om bildandet av ett särskilt *energiföretag i Norrbotten*. Genom det föreslagna företaget skulle Norrbotten i större utsträckning än nu kunna få del av avkastningen från vattenkraften.

Utskottet har de senaste åtta åren (senast NU 1985/86:24 s. 15) – med reservation av centerpartiets företrädare – avstyrkt yrkanden om energiföretag i Norrbotten. Bl. a. har föreslagits att vattenfallsverkets samlade resurser i Norrbotten skulle utgöra grunden för energiföretaget. Riksdagen har följt utskottet och avslagit motionerna. I motiveringen för sitt ställningstagande har utskottet bl. a. erinrat om att kostnaderna för elenergi är betydligt lägre i Norrbotten än i de södra delarna av landet, vartill kommer att energiskatten i de norra delarna av landet är 1 öre lägre per kWh.

Utskottet kan inte finna att det har tillkommit några omständigheter som ger riksdagen anledning att nu inta en annan ståndpunkt än tidigare i frågan om energiföretag i Norrbotten. Motion 1986/87:N537 (c) avstyrks alltså även i denna del.

Inte heller anser utskottet att riksdagen bör ta något initiativ beträffande lokaliseringen av vattenfallsverkets huvudkontor. Alltså avstyrks motion 1986/87:N511 (m, fp, c).

NU 1986/87:34

Fatsjöprojektet

Vilhelmina kommun står i dag inför en av de svåraste sysselsättningskriser som har inträffat sedan början på 1960-talet, anför det i motion 1986/87:N538 (s). Rådande förhållanden motiverar särskilda insatser i syfte att hindra de problem som är i snabbt annalkande. I motionen görs jämförelser mellan två vattenkraftsprojekt, nämligen dels Fatsjö, dels Vojmå. En samlad bedömning ger klart vid handen, anför motionärerna, att Fatsjö kraftstation måste komma till utförande.

Vojmå- och Fatsjöprojekten berör båda Ångermanälven. Som har redovisats tidigare (s. 9) föreslog vattenkraftberedningen år 1983 att projektet Vojmå och inte Fatsjöprojektet skulle föras till planen för vattenkraftsutbyggnad. I huvudsak anfördes som motiv att Vojmåprojektet i förhållande till Fatsjöprojektet innebär en mindre inverkan i naturen och har en bättre ekonomi. Efter förslag av regeringen blev detta också sedermera riksdagens beslut.

Länsstyrelsen i Västerbottens län och Vilhelmina kommun har i skrivelse hösten 1986 till regeringen förordat att regeringen återupptar behandlingen av statens vattenfallsverks tidigare planer på vattenkraftsutbyggnad i Fatsjö. År 1985 hade regeringen avslagit en ansökan av verket om utbyggnad av Fatsjö kraftverk. I slutet av år 1986 förklarade sig vattenfallsverket i en skrivelse till regeringen vara berett att genomföra utbyggnaden om regeringen mot bakgrund av sysselsättningsläget i regionen meddelar vattendomstolen och verket erforderligt tillstånd. Vattenfallsverket har räknat med att sysselsättningseffekten av Fatsjöprojektet kan bli 1 400 årsverken fördelade över fem år. De nämnda framställningarna bereds i regeringskansliet.

Utskottet anser – med hänsyn till den beredning av frågan som pågår i regeringskansliet – att det inte finns anledning för riksdagen att nu göra något uttalande om Fatsjöprojektet. Om några nya omständigheter skulle ge anledning för regeringen att inta en ändrad inställning till detta projekt räknar utskottet med att regeringen tar erforderliga initiativ. Utskottet avstyrker således motion 1986/87:N538 (s).

Övrigt om vattenfallsverket

Regeringen föreslår riksdagen (s. 16) att anta förslag till lag om upphävande av förordningen (1915:187) angående grunder för upplåtelse av vissa kronan tillhöriga vattenfall och strömfall. Förordningen saknar numera aktualitet. Något arrendeavtal på vilken förordningen skulle kunna tillämpas finns inte. Utskottet tillstyrker förslaget.

Ett annat förslag i propositionen (s. 18) är att riksdagen skall medge regeringen att godkänna att vattenfallsverket medverkar till att kraftstationerna och annan egendom i Rebnis Kraft AB och AB Grytforsen överförs till Bastusels Kraft AB samt avtalar om nödvändiga tillägg till nu gällande

konsortialavtal. Ett genomförande av förslaget innebär administrativa fördelar. Även detta förslag tillstyrks.

NU 1986/87:34

Vidare föreslås (s. 18) ett medgivande för regeringen att godkänna att vattenfallsverket avyttrar aktier i AB Umeforsen och att verket tecknar nödvändiga avtal. Förslaget tillstyrks.

Åtgärder till förmån för vattenkraftsproducerande regioner

I fem motioner från allmänna motionstiden framförs förslag om åtgärder till förmån för landets vattenkraftsproducerande regioner.

Centerpartiet föreslår i motion 1986/87:N513 (c) att riksdagen skall uttala sig om vikten av att möjligheter öppnas att utnyttja vinsterna från vattenkraften för regionalpolitiskt motiverade investeringar. Motionärerna önskar en utredning av möjligheterna att återföra vinsterna till främst Norrlandslänen.

I motion 1986/87:N532 (fp) föreslås att de län i Sverige som genom vattenkraftsutbyggnad i älvarna producerar elkraft till folkhushållet skall ges en ekonomisk förstärkning. 1 öre per producerad kWh skulle återbetalas till de län varifrån den vattenproducerade elkraften kommer. Enligt den skiss som anges i motionen skulle en del av de pengar som återförs avsättas till en länsfond som skulle stå till länsstyrelsens förfogande för regionala insatser. En fjärdedel av medlen skulle avsättas i en vattenkraftsfond. Kommunerna skulle få andelar i förhållande till den utbyggnad som har skett i resp. kommun. En fjärdedel av resurserna skulle fördelas på kommunerna efter deras befolkningstal. Motionärerna begär att den tekniska konstruktionen av en ordning enligt deras förslag skall utredas och att regeringen därefter skall återkomma med förslag till riksdagen i ärendet.

I motion 1986/87:N549 (c) begärs förslag till hur en tredjedel av energiskatten på den i stödområdena A och B producerade elkraften skall kunna återföras till dessa regioner med syftet att stödja det lokala och regionala näringslivet i Norrlands inland. Det är angeläget att åtgärder snarast kommer till stånd, anför motionären.

Motion 1986/87:N531 (c) går ut på att riksdagen skall begära förslag av regeringen om en återbäring av elskatten till de vattenkraftsproducerande länen. Återbäringen skulle uppgå till 1 öre per kWh elström. Den skulle användas till att stimulera utvecklingen av alternativa inhemska energikällor och främja näringsliv och sysselsättning i de berörda länen.

I motion 1986/87:N504 (vpk) föreslås inrättande av regionala samhällsfonder för stöd till olika investeringar i vattenkraftskommunerna. Fonderna skulle tillföras resurser genom att produktionsavgiften för elkraft från äldre vattenkraftverk höjs till 6 öre per kWh samt att avgiften vidgas till att omfatta samtliga vattenkraftverk. Tanken är att fonderna skulle avgränsas länsvis. 20 % av fondmedlen skulle direkt tillföras de kommuner som berörs av kraftverksbyggen och regleringar. Förslaget om avgiftshöjning finns i motion 1986/87:Sk513 (vpk), som har hänvisats till skatteutskottet.

Riksdagen har tidigare avlagt motionsyrkanden liknande dem som nyss refererats. Senast skedde det för ett år sedan. Ett krav (c) på utredning och förslag om att en del av elkraftsproduktionens överskott skulle återföras till vattenkraftskommunerna avstyrktes av näringsutskottet (NU 1985/86:17 s.

52). Utskottet byggde sitt ställningstagande på att energiskatten på elkraft i de norra delarna av Sverige är 1 öre lägre per kWh än i landets övriga delar. Dessutom finns möjligheter enligt vattenlagen (1983:291) för kommuner och regioner att få kompensation för de intrång som en vattenkraftsutbyggnad för med sig. De medel som därmed ställdes till förfogande kunde användas till att främja näringslivet i berörda bygder. Centerpartiets företrädare i utskottet reserverade sig.

En motion (fp) innehöll krav på att eltarifferna skulle sänkas med 15–25 % i de fem nordligaste länen. Utskottet erinrade om att det varje år sedan år 1981 hade behandlat en liknande motion. Motionerna har genomgående avstyrkts med hänvisning till att både priset och skatten på elkraft är lägre i de norra delarna av landet. Utskottet hänvisade på nytt till dessa förhållanden och avstyrkte motionen.

Förra året behandlade utskottet också en motion (vpk) i vilken föreslogs inrättande av regionala samhällsfonder för stöd till olika investeringar i vattenkraftskommunerna. Då påminde utskottet om att det året innan i ett yttrande till skatteutskottet (NU 1984/85:7 y) hade avstyrkt en föreslagen höjning av produktionsavgiften på vattenkraft och i konsekvens därmed avstyrkt yrkanden om inrättande av regionala samhällsfonder (NU 1984/85:23 s. 38). Förslaget om avgiftshöjning avstyrktes då även av skatteutskottet. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottens förslag. Näringsutskottet var förra året (NU 1985/86:17 s. 52) fortfarande av samma uppfattning. Motionen (vpk) avstyrktes med reservation av vänsterpartiet kommunisternas representant.

Landshövdingen i Jämtlands län Sven Heurgren har i skrivelse i januari 1987 till regeringen (statsrådsberedningen) lämnat ett förslag om regionalt utvecklingskapital baserat på vattenkraftens avkastning. Förslaget grundas på rapporten Vattenkraftens avkastning – en regional utvecklingsresurs, som på initiativ av landshövdingen har utarbetats av en arbetsgrupp inom länsstyrelsen i Jämtlands län.

I förordet till rapporten sägs att arbetsgruppen har inspirerats av förhållandena i grannkommunerna i Norge, vilka genom en särskild skattelagstiftning får utdelning från vattenkraftverken. I korthet föreslås följande. Regionala medel skall tillskapas genom en omfördelning av en del av den skatt som utgår på vattenkraften i länet. Det gäller den skatt som sedan år 1983 utgår på elkraft genererad från vattenkraftverk tagna i drift före år 1978. Skatten gäller i huvudsak kraftverk i det norrländska inlandet. Den särskilda skatten på sådana äldre kraftverk i Jämtlands län uppgår årligen till ca 200 milj. kr. Det föreslås att dessa skattemedel skall tillföras länet under en försöksperiod på fem år. Medlen skall utnyttjas för utveckling av näringslivet genom tillförsel av riskkapital och genom investeringar i infrastruktur. Medlen skall fördelas på en länsfond och åtta kommunfonder, var och en med en särskild styrelse.

Ärendet bereds för närvarande i regeringskansliet.

Utskottet vill återigen peka på att energiskatten på elkraft i de norra delarna av Sverige är 1 öre per kWh lägre än i landets övriga delar. Dessutom finns möjligheter enligt vattenlagen (1983:291) för kommuner och regioner att få kompensation för de intrång som en vattenkraftsutbyggnad för med sig.

Vissa förmåner finns sålunda redan för vattenkraftsproducerande kommuner.

NU 1986/87:34

Arbetsmarknadsutskottet har nyligen föreslagit (AU 1986/87:13) en parlamentarisk utredning om regionalpolitiken. Näringsutskottet räknar med att en sådan utredning kommer till stånd. Frågan om vattenkraftskommunerna i utökad omfattning skulle kunna komma i åtnjutande av de vinster som vattenkraften ger bör prövas i denna utredning.

Vad utskottet här har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Därmed tillgodoses delvis önskemål i här behandlade motioner.

Stöd till omställning av energisystemet

I detta avsnitt behandlar utskottet tre motioner från allmänna motionstiden som gäller statligt stöd inom energiområdet. En redogörelse för stödåtgärder inom energiområdet under senare år har lämnats i det föregående (s. 10 f.). Av den redogörelsen framgår också vissa uttalanden av miljö- och energiminister Birgitta Dahl i interpellationsdebatter rörande dessa frågor.

I motion 1986/87:N524 (c) begärs att riksdagen på tilläggsbudget II för budgetåret 1986/87 skall anvisa 100 milj. kr. för en förlängning av stödet till solenergi- och biobränsleanläggningar samt till små vattenkraftverk.

Motionärerna är missnöjda med att regeringen inte har återkommit till riksdagen med några nya förslag i enlighet med vad riksdagen uttalade våren 1986 i samband med höjningen av energiskatten. Att regeringen genom en oerhört hård prioritering inom anslaget för teknikutveckling sett till att 10 milj. kr. kommer att stå till förfogande för solvärme under år 1987 innebär inga nya resurser utan bara att annan angelägen teknikutveckling får stå tillbaka, anför det.

I motion 1986/87:N518 (s) begärs ett uttalande av riksdagen om vad i motionen anförts om åtgärder för att underlätta utbyggnad och restaurering av mini- och mikrokraftverk. De åtgärder som föreslås gäller ansökningsförfarande, finansieringssystem och skatteregler.

Motion 1986/87:N510 (c) tar sikte på ett fortsatt stöd till industriverkets rådgivning i energihushållning till små och medelstora företag. Motionärerna föreslår regeringen att i tilläggsproposition förelägga riksdagen ett förslag om erforderligt anslag för ändamålet.

Ifrågavarande anslag (Utbildning och rådgivning för att spara energi) upphör vid utgången av detta budgetår i enlighet med det energipolitiska beslutet år 1985 (prop. 1984/85:120, NU 1984/85:30). Avsikten är att energirådgivningen vid utvecklingsfonderna skall integreras med fondernas övriga rådgivning. Inför avvecklingen har statens energiverk på regeringens uppdrag utarbetat bl. a. förslag till en sådan integrering (prop. 1985/86:100 bil. 14 s. 115). Statens industriverk har för budgetåret 1986/87 fått 4 milj. kr. över statsbudgeten bl. a. för insatser i syfte att säkerställa ett fortsatt energibesparingsarbete i små och medelstora företag utan fortsatt statligt stöd.

Utskottet konstaterar att betydande statliga insatser har gjorts på energiområdet under senare tid. Omställningen av energisystemet har gått snabbt. Detta kan förklaras av dels de stödinsatser som har gjorts, dels marknadsför-

hållandena. Enligt gällande riktlinjer för energipolitiken skall omställningen och förnyelsen av energisystemet fortsätta. En central fråga härvidlag är vilka konsekvenser för den svenska energipolitiken som blir följden av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl. Som framgår av den tidigare refererade interpellationsdebatten i slutet av förra året har statsrådet Dahl uttalat sig i denna fråga. Om de diskussioner om energipolitiken som har förevarit påvisar ett behov av ändrade stödformer, är det, anförde hon, naturligt att regeringen återkommer till riksdagen med denna fråga under våren 1987.

Utskottet vill understryka det nära samband som finns mellan strategin för kärnkraftsavvecklingen och olika åtgärder för att i övrigt verka för en omställning av energisystemet. Det är följaktligen naturligt att behandla dessa frågor i ett sammanhang. Samtidigt är det av vikt att förnyelsen av energisystemet kan ske utan avbrott.

Mot bakgrund av vad här har anförts finner utskottet anledning räkna med att regeringen om så bedöms erforderligt tar initiativ till åtgärder för att säkerställa energisystemets förnyelse. Det finns därför inte skäl för riksdagen att fatta beslut om en sådan medelstilldelning för detta ändamål som föreslås i motion 1986/87:N524 (c). Utskottet avstyrker således denna motion. Inte heller anser utskottet att det är aktuellt att anvisa ytterligare medel för sådan rådgivningsverksamhet som berörs i motion 1986/87:N510 (c). Även denna motion avstyrks.

Något särskilt uttalande av riksdagen med anledning av motion 1986/87:N518 (s) finner utskottet inte heller vara påkallat. Förutsättningarna för de små vattenkraftverken följs av regeringen och statens energiverk. Frågor av den art som berörs i motionen torde kunna uppmärksammas i det sammanhanget. Motionen avstyrks.

Kärnsäkerhet och beredskap för kärnkraftsolyckor

De säkerhetsfrågor på kärnkraftens område som finns att behandla här gäller statens kärnkraftinspektions verksamhet, kärnkraftverkens sårbarhet från säkerhetssynpunkt och beredskapsplaner för en stor kärnkraftsolycka.

Statens kärnkraftinspektion är tillsynsmyndighet i kärnsäkerhetsfrågor. Dess verksamhet finansieras genom avgifter. För inspektionens förvaltningskostnader föreslår regeringen därför endast ett formellt anslag av 1 000 kr. Utskottet tillstyrker propositionen på denna punkt.

För inspektionens kärnsäkerhetsforskning begärs likaså ett anslag med det formella beloppet 1 000 kr. Även denna verksamhet finansieras genom avgifter. Utskottet tillstyrker propositionen också på denna punkt.

I motion 1986/87:N514 (c) begärs att regeringen skall utarbeta förslag till ersättningsregler för polisbevakning av kärnkraftverk. Bevakning av kärnkraftverk liksom handläggning av kärnkraftsfrågor tillhör den typ av polisinsats för vilken en avgift bör kunna tas ut, anför motionärerna. Motionärerna föreslår också att en tjänst som polisintendent skall inrättas i vart och ett av de fyra polisdistrikt som har ett kärnkraftverk inom sitt område, nämligen Tierps, Oskarshamns, Lunds och Varbergs polisdistrikt. Kostnaderna sägs böra belasta kraftbolagen. Motsvarande krav ställs i motion 1986/87:N533 (c).

Riksdagen har på förslag av näringsutskottet flera gånger tidigare avslagit motionsyrkanden av liknande innebörd som de i motionerna 1986/87:N514 (c) och 1986/87:N533 (c). År 1984 yttrade sig justitieutskottet (JuU 1983/84:1 y) till näringsutskottet (NU 1983/84:30 s. 49 f.) i frågan.

Justitieutskottet uttryckte uppfattningen att det inte fanns utrymme för att införa ett särskilt kostnadsansvar för polisens uppgifter med anknytning till just kärnkraftverk. Näringsutskottet kom till samma slutsats. Centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i näringsutskottet reserverade sig. De gick därmed på samma linje som centerpartiets representanter i justitieutskottet.

Året därpå fann utskottet inte skäl att ändra sitt ställningstagande när ett liknande motionsyrkande behandlades (NU 1984/85:30 s. 55). Företrädarna för samma partier som tidigare reserverade sig. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet finner inte skäl för att det skulle införas en särskild finansiering av kostnader för polisens bevakningsuppgifter med anknytning till kärnkraftverk. Inte heller finner utskottet skäl för riksdagen att begära förslag om sådana nya polistjänster som motionärerna föreslår. Utskottet avstyrker sålunda motionerna 1986/87:N514 (c) och 1986/87:N533 (c).

I motion 1986/87:N520 (fp) påyrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad i motionen anförts rörande behovet av information till allmänheten inför kärnkraftsolyckor och av att en fungerande beredskapsorganisation kommer till stånd. För regioner i närheten av kärnkraftsanläggningar är det angeläget att informationen finns och att den når ut till alla, anför motionärerna.

Den stora kärnkraftsolyckan i Tjernobyl visar på ett avslöjande sätt att befolkningen i stora delar av Kalmar län och på Öland kan råka mycket illa ut vid en stor olycka vid kärnkraftverket i Simpevarp vid Oskarshamn, sägs det i motion 1986/87:N541 (c). Motionärerna finner att flera frågor är obesvarade beträffande möjligheter till utrymning och ekonomiskt ansvar. De föreslår riksdagen att göra ett uttalande till regeringen om vad i motionen anförts i fråga om beredskapsplaner för en stor kärnkraftsolycka.

Riksdagen beslöt i slutet av förra året om en rad åtgärder med anledning av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl (prop. 1986/87:18, NU 1986/87:12, rskr. 1986/87:97). Åtgärderna var av tre slag: beredskapshöjande åtgärder, åtgärder för att mildra konsekvenserna av det radioaktiva nedfallet och internationella åtgärder.

Riksdagen beslöt likaså i slutet av förra året på förslag av regeringen om en räddningstjänstlag (prop. 1986/87:170, FöU 1986/87:2, rskr. 1986/87:58). Beslutet innebar bl. a. att bestämmelser om samhällets beredskap i samband med reaktorolyckor har flyttats över från lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar till räddningstjänstlagen (1986:1102). Den nya lagen trädde i kraft den 1 januari 1987.

Föreskrifterna i atomskyddslagen har intagits i den nya lagen utan några större sakliga ändringar. Ansvar för beredskapen ligger hos länsstyrelsen. Dock skall numera länsstyrelsens ansvar gälla vid utsläpp från anläggningar såväl inom som utom landet. Beredskapstjänstgöring är organiserad vid länsstyrelserna i de fyra länen med kärnkraftverk. Statens strålskyddsinstitut har en sammanhållande, rådgivande funktion i en olyckssituation.

Statens räddningsverk ansvarar sedan den 1 juli 1986 för en samordnad planering på central nivå av beredskapen mot kärnkraftsolyckor. Räddningsverket svarar även för utbildning och övning av personalen i beredskapsorganisationen.

Från regeringskansliet har inhämtats att regeringen övervägt att låta frågan om beredskapen rörande kärnkraftsolyckor bli föremål för fortsatt utredning.

Utskottet hänvisar till vad här har anförts om ansvaret för beredskapen vid kärnkraftsolyckor. Det finns anledning räkna med att berörda myndigheter överväger frågor av den typ som aktualiseras i motionerna. Vidare har utskottet noterat att regeringen överväger att i särskild ordning låta utreda frågan om beredskapen vid kärnkraftsolyckor. Något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionerna 1986/87:N520 (fp) och 1986/87:N541 (c) vill utskottet mot här angiven bakgrund inte föreslå. Motionerna avstyrks.

I två motioner begärs att *verkningarna av Tjernobylyolyckan* skall följas upp. Svenska folket har rätt till en fakta-redovisning som korrekt och på ett lättillgängligt sätt berättar vad följderna av Tjernobylyhaveriet har blivit för svenskt vidkommande, anförts i motion 1986/87:N519 (m). Motionären är kritisk mot den information som spreds i svenska massmedier efter reaktorhaveriet i Tjernobyl. Riksdagen uppmanas att hos regeringen begära att en strikt saklig informationsannonsering om följderna genomförs i svensk dagspress under en sammanhängande period. Annonseringen föreslås äga rum senast i september i år.

I motion 1986/87:N506 (vpk) sägs att verkningarna i Sverige av Tjernobylykatastrofen måste följas upp med största intensitet. Ingen har ännu någon samlad överblick av vad den kommer att medföra vare sig på kort eller – ännu mindre – på lång sikt. Ett tidigare krav på att en hälsundersökning skall erbjudas befolkningen i de värst drabbade områdena anser motionären fortfarande vara högaktuellt. Han kräver att regeringen skall komma med förslag till uppföljning av verkningarna av Tjernobylykatastrofen i Sverige enligt vad som sägs i motionen.

Följderna av Tjernobylyolyckan har följts upp genom insatser av energirådet och berörda myndigheter och genom särskilda utredningar. Riksdagen beslöt, som nyss sagts, i december förra året om åtgärder med anledning av olyckan. I en interpellationsdebatt i november 1986 besvarade statsrådet Dahl en rad frågor om Tjernobylyolyckan. Ett krav på hälsundersökningar av befolkningen i de värst drabbade områdena avstyrktes av utskottet med reservation av centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare (NU 1986/87:12 s. 30). Socialutskottet hade i ett yttrande föreslagit näringsutskottet att avstyrka kravet på hälsundersökningar. Riksdagen följde utskottet.

Nordiska ministerrådet har våren 1987 beslutat att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att klarlägga frågor inom det nordiska samarbetet i samband med atomolyckor och radioaktiva utsläpp på bl. a. området hälso- och miljökonsekvenser.

Frågor om myndigheternas information i samband med Tjernobylyolyckan kommer vidare att redovisas i en rapport av generaldirektör Göran Steen.

Han har i uppdrag av statens kärnkraftinspektion och statens strålskyddsinstitut att utreda hur beredskapen och verksamheten i övrigt har fungerat inom myndigheternas ansvarsområden i samband med olyckan. Rapporten beräknas bli färdigställd inom kort.

Utskottet kan mot här angiven bakgrund konstatera att en rad insatser har gjorts för att följa upp olika konsekvenser av Tjernobylylyckan. Information har lämnats av berörda myndigheter om följderna av olyckan. Det får förutsättas att dessa myndigheter löpande följer utvecklingen och lämnar erforderlig information.

Någon särskild av regeringen organiserad annonskampanj anser utskottet inte vara motiverad. Utskottet har inte heller ändrat uppfattning när det gäller behov av hälsoundersökningar.

Av vad här har anförts framgår att utskottet avstyrker motionerna 1986/87:N519 (m) och 1986/87:N506 (vpk), den senare i här berörd del.

Beredskap mot störningar i elförsörjningen

Av den tidigare framställningen (s. 13) framgår riksdagens tidigare ställningstagande till motioner rörande reservverk. Direkta ekonomiska bidrag från staten för anskaffning av reservverk lämnas för närvarande varken till lantbrukare eller för annan verksamhet än lantbruk. Lånegarantier kan dock lämnas inom den kreditram som lantbruksstyrelsen disponerar för lantbrukets rationalisering.

I fyra motioner framförs nu åter förslag om statliga bidrag och lån vid anskaffning av reservkraftverk.

Motion 1985/86:N502 (c) går ut på att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att bidrag eller förmånliga lån bör ges till lantbrukare för inköp av reservaggregat för elström. Regeringen föreslås att omedelbart vidta åtgärder. I motionen pekas på den sårbarhet vid elavbrott som råder inom lantbruket, bl. a. till följd av en hög grad av mekanisering och centralisering. Motionären finner det orimligt att enskilda lantbrukare själva skall behöva stå för kostnaderna för anskaffning av reservaggregat för elförsörjningen.

I motion 1986/87:N505 (c) krävs ett 25-procentigt bidrag till de lantbrukare som för att trygga sin animalieproduktion anskaffar lämpligt reservkraftverk. Motionärerna pekar på problem för animalie- och spannmålsproduktionen vid elavbrott. De betecknar av riksdagen beslutade regler om statliga lånegarantier för investeringar i reservkraftverk som otillräckliga. Motionärerna instämmer i vad som av centerpartiets företrädare i försvarsutskottet anfördes våren 1986 (FöU 1985/86:6 y) rörande statsbidrag för anskaffning av reservaggregat till lantbrukare med djurhållning.

I motion 1986/87:N529 (c) begärs ett uttalande av riksdagen till regeringen i enlighet med vad som i motionen anförts om elförsörjningen i jordbruket. Det är viktigt att staten medverkar till stimulerande åtgärder vid jordbrukares inköp av elverk, anför motionärerna. Denna medverkan kunde ske i form av långa lån eller bidrag. Vidare föreslås en undersökning av möjligheterna att vid strömvabrott använda sådana reservkraftverk som försvaret disponerar men inte utnyttjar. Gårdar som genom statens försorg erhåller elverk

borde åläggas att själva svara för ett förråd av dieselolja motsvarande 30 dagars produktion på gården.

NU 1986/87:34

Riksdagen föreslås i motion 1986/87:N530 (c) begära förslag till statsbidragsregler för investeringar i reservkraftverk vid vårdinrättningar och inom jordbrukets animalieproduktion. Motionärerna erinrar om riksdagens tidigare ställningstagande till liknande krav. De betecknar detta som alltför passivt och föreslår att statligt stöd skall utgå som stimulans till investeringar i reservkraftverk.

Utskottet hänvisar till riksdagens beslut i frågan förra året, vilket har refererats i det föregående (s. 13 f.). Det har enligt utskottets uppfattning inte framkommit några nya omständigheter som bör föranleda riksdagen att nu göra ett nytt uttalande om reservkraftverk. Utskottet avstyrker således motionerna 1986/87:N502 (c), 1986/87:N505 (c), 1986/87:N529 (c) och 1986/87:N530 (c).

Vissa anslag, m. m.

I detta avsnitt behandlar utskottet tre återstående förslag till anslag inom energiområdet. Ingen av de berörda punkterna i budgetpropositionen har föranlett några motioner. Till sist i detta avsnitt tar utskottet upp ett motionsyrkande om inrättande av ett energidepartement.

Två av anslagen berör statens energiverk, som sedan år 1983 är den centrala förvaltningsmyndigheten för energifrågor.

Under den punkt i propositionen som rör energiverkets förvaltningskostnader bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om organisationen av statens energiverk. Det framgår av propositionen att energiverket under hösten 1986 har gjort en översyn av sin organisation och föreslagit vissa förändringar. Regeringen har genom beslut i december 1986 ändrat energiverkets instruktion. Från den 1 januari 1987 är energiverket organiserat på tre avdelningar, en byrå för administration, en informationsbyrå och ett planeringskansli. Detta innebär, sägs det i propositionen, en mer funktionell indelning av verksamheten än tidigare och en bättre anpassning till den nu planerade inriktningen. Utskottet har inget att erinra mot vad som i propositionen anförts om organisationen av statens energiverk.

Energiverket ingår bland de myndigheter som skall ges förutsättningar att arbeta utifrån en treårig budgetram. För treårsperioden 1987/88–1989/90 beräknas utgifterna för energiverkets förvaltningskostnader till ca 136 milj. kr. Inkomsterna för treårsperioden uppskattas till ca 33 milj. kr. För nästa budgetår beräknas utgifterna till ca 44 milj. kr. och inkomsterna till ca 11 milj. kr. För energiverkets förvaltningskostnader föreslår regeringen ett ramanslag för budgetåret 1987/88 om ca 33 milj. kr.

För energiverkets utrednings- och informationsverksamhet föreslår regeringen att ett reservationsanslag om ca 13,2 milj. kr. skall anvisas. För budgetåret 1987/88 uppskattas utgifterna till ca 17,3 milj. kr. och inkomsterna till ca 4,1 milj. kr. För treårsperioden 1987/88–1989/90 beräknas utgifterna till ca 50,8 milj. kr. och inkomsterna till ca 12,4 milj. kr. Utskottet tillstyrker dessa förslag.

Verksamheten vid statens kärnbränslenämnd finansieras med medel från

den avgift för framtida utgifter för använt kärnbränsle m. m. som tas ut från elproduktionen vid kärnkraftverken. Det sker enligt lagen (1981:669, senast ändrad 1986:601) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m. m., den s. k. finansieringslagen. Det anslag som regeringen föreslår uppgår följaktligen endast till ett formellt belopp av 1 000 kr. Utskottet tillstyrker också detta förslag.

I motion 1986/87:N534 (c) föreslås att ett särskilt energidepartement skall inrättas.

Miljö- och energidepartementet inrättades den 1 januari 1987. Departementet består i huvudsak av enheter som tidigare var delar av jordbruks- och industridepartementen. Miljö- och energidepartementet svarar för ärenden som berör miljöskydd och naturvård samt energianvändning och energitillförsel. Departementet har även ett övergripande och pådrivande samordningsansvar för miljöfrågor inom regeringskansliet, även om dessa frågor handläggs inom annat departement. Personellt är miljö- och energidepartementet det minsta av departementen.

Innebörden i yrkandet i motion 1986/87:N534 (c) får anses vara att energifrågorna skall skiljas från de nämnda miljöfrågorna och föras till ett eget departement. Utskottet finner inte i motionen någon övertygande argumentation för en sådan åtgärd. Det måste för övrigt, som utskottet anförde i yttrande (NU 1985/86:4 y) över ett likartat motionsyrkande förra året, främst få ankomma på regeringen att ta ställning till hur arbetet inom regeringens kansli skall organiseras för att regeringen skall kunna styra landet på ett så effektivt sätt som möjligt. Motionsyrkandet avstyrks således.

Hemställan

Utskottet hemställer

Statens vattenfallsverk m. m.

1. beträffande *bemyndiganden för statens vattenfallsverk m. m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 momenten 5 och 6
 - a) bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att, efter hemställan av regeringen – eller efter regeringens bemyndigande statens vattenfallsverk – i varje enskilt fall och inom den av riksdagen fastställda ramen för borgensåtaganden för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier, teckna borgen för upplåning utomlands till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier,
 - b) godkänner att dels regeringen eller efter regeringens bemyndigande statens vattenfallsverk, dels i förekommande fall fullmäktige i riksgäldskontoret tecknar borgen för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier intill sammanlagt 14 373 000 000 kr., varav högst 645 000 000 kr. för lån till eldistributionsföretag,

2. beträffande *vissa förvärvsfrågor*
att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 1987/88 besluta i frågor som rör förvärv av aktier eller bildande av bolag inom

statens vattenfallsverks verksamhetsområde inom en ram av 75 000 000 kr.,

NU 1986/87:34

3. beträffande *nedsättning av förräntningspliktigt kapital*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 moment 9 godkänner att vattenfallsverkets förräntningspliktiga kapital nedsätts med 265 000 000 kr. i enlighet med vad som anförs i propositionen,

4. beträffande *Klippens kraftstation*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N152 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1986/87:N155 yrkande 1 godkänner vad som i propositionen anförs om investeringar under budgetåret 1987/88,

5. beträffande *byte av ånggeneratorer i Ringhals 2*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N152 yrkande 1, motion 1986/87:N154 yrkande 2, båda i ifrågavarande del, och motion 1986/87:N506 yrkande 12 godkänner vad som i propositionen anförs om investeringar under budgetåret 1987/88,

6. beträffande *investeringar i kärnkraftsanläggningar*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N154 yrkande 2 i ifrågavarande del godkänner vad som i propositionen anförs om investeringar under budgetåret 1987/88,

7. beträffande *investeringar i överförings- och distributionsanläggningar*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N152 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner vad som i propositionen anförs om investeringar under budgetåret 1987/88,

8. beträffande *investeringar i värmeproduktionsanläggningar*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N152 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner vad som i propositionen anförs om investeringar under budgetåret 1987/88,

9. beträffande *investeringar i objektgruppen övriga ändamål*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N152 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner vad som i propositionen anförs om investeringar under budgetåret 1987/88,

10. beträffande *investeringarnas allmänna inriktning*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N152 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner vad som i propositionen anförs om investeringar under budgetåret 1987/88,

11. beträffande *investeringarnas inriktning i övrigt*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del godkänner vad som i propositionen anförs om

investeringar under budgetåret 1987/88, såvitt dessa investeringar inte har behandlats under 4–10,

NU 1986/87:34

12. *beträffande anslag till statens vattenfallsverk*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 momenten 4 och 8 och med avslag på motion 1986/87:N152 yrkande 2 och motion 1986/87:N155 yrkande 2

a) till *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.* på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.,

b) till *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 574 600 000 kr. i enlighet med vad som anförs i propositionen,

13. *beträffande sektorsansvar för forskning och utveckling rörande elkraftsteknik*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:87 moment 10 och med avslag på motion 1986/87:N152 yrkande 3, motion 1986/87:N153 yrkande 2 och motion 1986/87:N154 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. *beträffande energimarknadens struktur m. m.*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N152 yrkande 4,

15. *beträffande försäljning av statens vattenfallsverk*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N153 yrkande 1 och motion 1986/87:N537 yrkande 1 i ifrågavarande del,

16. *beträffande försäljning av vissa aktier*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N537 yrkande 2,

17. *beträffande energiföretag i Norrbotten*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N537 yrkande 1 i ifrågavarande del,

18. *beträffande lokalisering av vattenfallsverkets huvudkontor*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N511,

19. *beträffande Fatsjöprojektet*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N538,

20. *beträffande upphävande av förordning*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 moment 1 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om upphävande av förordningen (1915:187) angående grunder för upplåtelse av vissa kronan tillhöriga vattenfall och strömfall,

21. *beträffande vissa bolagsfrågor*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:87 momenten 2 och 3

a) medger regeringen att i enlighet med vad i propositionen anförs godkänna att vattenfallsverket medverkar till att kraftstationerna och annan egendom i Rebnis Kraft AB och AB Grytforsen överförs till Bastusels Kraft AB samt avtalar om nödvändiga tillägg till nu gällande konsortialavtal,

b) medger regeringen att i enlighet med vad i propositionen anförs godkänna att vattenfallsverket avyttrar aktier i AB Umeforsen och att verket tecknar nödvändiga avtal,

22. beträffande *återföring av medel till vattenkraftskommunerna* att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:N504, 1986/87:N513, 1986/87:N531, 1986/87:N532 och 1986/87:N549 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

23. beträffande *stöd till omställning av energisystemet m. m.* att riksdagen avslår motionerna 1986/87:N510, 1986/87:N518 och 1986/87:N524,

Kärnsäkerhet m. m.

24. beträffande *anslag till statens kärnkraftinspektion* att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:100 bilaga 16 punkt C8 till *Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

b) med bifall till proposition 1986/87:100 bilaga 16 punkt C9 till *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

25. beträffande *skyddet av kärnkraftverk* att riksdagen avslår motionerna 1986/87:N514 och 1986/87:N533,

26. beträffande *beredskap för kärnkraftsolyckor* att riksdagen avslår motionerna 1986/87:N520 och 1986/87:N541,

27. beträffande *information med anledning av Tjernobylolyckan* att riksdagen avslår motion 1986/87:N506 yrkande 13 och motion 1986/87:N519,

28. beträffande *reservanordningar vid störningar i elförsörjningen m. m.*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:N502, 1986/87:N505, 1986/87:N529 och 1986/87:N530,

Vissa anslag m. m.

29. beträffande *anslag till statens energiverk* att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:100 bilaga 16 punkt C1 moment 2 till *Statens energiverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett ramanslag av 33 070 000 kr.,

b) med bifall till proposition 1986/87:100 bilaga 16 punkt C2 till *Statens energiverk: Utredningar m. m. och information* för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 13 161 000 kr.,

c) med anledning av proposition 1986/87:100 bilaga 16 punkt C1 moment 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

30. beträffande *anslag till statens kärnbränslenämnd*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 bilaga 16 punkt C 10 till *Statens kärnbränslenämnd* för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

31. beträffande *ett särskilt energidepartement*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N534 yrkande 2.

Stockholm den 14 maj 1987

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Lennart Pettersson (s), Erik Hovhammar (m) (mom. 1-4, 6-12, 14, 17-21, 24-31), Rune Jonsson (s) (mom. 5, 13, 15, 16, 22, 23), Ivar Franzén (c), Wivi-Anne Radesjö (s) (mom. 22, 23), Sten Svensson (m), Åke Wictorsson (s), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m) (mom. 5, 13, 15, 16, 22, 23), Bo Finnkvist (s) (mom. 1-4, 6-12, 14, 17-21, 24-31), Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) (mom. 5, 13, 15, 16, 22, 23), Reynoldh Furustrand (s) (mom. 5, 13, 15, 16, 22, 23), Sven-Åke Nygårds (s) (mom. 1-4, 6-12, 14, 17-21, 24-31), Per-Richard Molén (m), Gudrun Norberg (fp), Mats Lindberg (s) (mom. 1-21, 24-31), John Andersson (vpk) (mom. 1-4, 6-12, 14, 17-21, 24-31) och Leo Persson (s).

Reservationer

1. Klippens kraftstation (mom. 4)

Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Gudrun Norberg (fp) och John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "1986/87:N152 (c)" bort ha följande lydelse:

Av de skäl som anges i motionerna 1986/87:N155 (fp) och 1986/87:N152 (c) kan utskottet inte ställa sig bakom regeringens förslag att beräkna medel för en utbyggnad av Klippens kraftstation. Någon sådan utbyggnad bör inte ske. Propositionen avstyrks således i denna del. Det innebär att ifrågavarande delar av motionerna tillstyrks.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *Klippens kraftstation*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N152 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1986/87:N155 yrkande 1 och med avslag på proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer för investeringar under budgetåret 1987/88.

2. Byte av ånggeneratorer i Ringhals 2 (mom. 5)

NU 1986/87:34

Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 22 med "Utskottet vill" och slutar på s. 23 med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att beslutet om ånggeneratorbyte i Ringhals 2 har fattats efter tillstyrkan av berörda myndigheter, till vilka hör statens strålskyddsinstitut och statens kärnkraftinspektion. Regeringen motiverade sitt ja till vattenfallsverkets ansökan om ånggeneratorbyte med att det var det alternativ som är mest förenligt med kraven på säkerhet och strålskydd, med avvecklingsstrategin och med utvecklingen av det nya energisystemet och dessutom ekonomiskt mest fördelaktigt. Det finns enligt utskottets uppfattning inga skäl för riksdagen att inta någon annan inställning i detta ämne. Av vad utskottet här har anfört framgår att utskottet ställer sig bakom vad som i propositionen anförs om medelsförbrukning för ånggeneratorbyte i Ringhals 2. Ifrågavarande delar av motionerna 1986/87:N152 (c), 1986/87:N154 (vpk) och 1986/87:N506 (vpk) avstyrks följaktligen.

3. Byte av ånggeneratorer i Ringhals 2 (mom. 5)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 22 med "Utskottet vill" och slutar på s. 23 med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Den kritik mot ånggeneratorbytet som nu framförs i motioner och som vid upprepade tillfällen tidigare har uttryckts reservationsvis vid utskottsbehandlingen av denna fråga ter sig väl befogad. Utskottet finner det anmärkningsvärt att regeringen strax innan den enligt sina egna planer skall för riksdagen presentera sin syn på kärnkraftens avveckling föreslår riksdagen att anvisa medel till en investering som kan vara ekonomiskt försvarbar endast under förutsättning att denna reaktor hålls i drift under lång tid. Regeringens argumentering för byte av ånggeneratorer är ologisk och felaktig om den ställs emot en snabb avstängning av Ringhals 2. Ett sådant förfarande är inte ägnat att stärka regeringens trovärdighet när det gäller kärnkraftsavvecklingen. Det enda rimliga i nuvarande situation är att planerna på ånggeneratorbyte stoppas omgående. Regeringen bör ombesörja att så sker. Det begärda anslagsbeloppet om 152,1 milj. kr. bör följaktligen inte anvisas av riksdagen. I den mån de ändrade planerna medför några ytterligare särskilda kostnader som inte täcks av redan anvisade medel får regeringen återkomma med en redovisning härav. Med det sagda tillstyrker utskottet motionerna 1986/87:N152 (c), 1986/87:N154 (vpk) och 1986/87:N506 (vpk) i vad de avser ånggeneratorbyte i Ringhals 2.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande byte av ånggeneratorer i Ringhals 2

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N152 yrkande 1, motion 1986/87:N154 yrkande 2, båda i ifrågavarande del, och motion 1986/87:N506 yrkande 12 och med avslag på proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer för investeringar under budgetåret 1987/88.

4. Investeringar i kärnkraftsanläggningar (mom. 6)

NU 1986/87:34

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Medelsberäkningen i" och slutar med "av propositionen" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1986/87:N154 (vpk) bör färdigställandet av Ringhals kraftstation avbrytas. De medel som har beräknats för detta ändamål bör i stället satsas på nya energikällor. Utskottet anser att regeringen snarast bör förelägga riksdagen ett konkret förslag till en sådan satsning. Den nu berörda delen av propositionen avstyrks. Alltså tillstyrker utskottet den här behandlade delen av motion 1986/87:N154 (vpk).

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *investeringar i kärnkraftsanläggningar*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N154 yrkande 2 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer för investeringar under budgetåret 1987/88.

5. Investeringar i överförings- och distributionsanläggningar (mom. 7)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "För att" och slutar med "och distributionsanläggningar" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion 1986/87:N152 (c) innebär ett mer småskaligt och decentralistiskt energisystem att elnätet kan dimensioneras på ett mindre kostnadskrävande sätt. Regeringen bör snarast vidta åtgärder för att ett sådant system skall kunna komma till utförande. I avvaktan på ett sådant initiativ bör som en första åtgärd medelsanvisningen för utbyggnad och upprustning av storkraftnätet reduceras med 300 milj. kr. jämfört med regeringens förslag.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *investeringar i överförings- och distributionsanläggningar*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N152 yrkande 1 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer för investeringar under budgetåret 1987/88.

6. Investeringar i värmeproduktionsanläggningar (mom. 8)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Den förordade satsningen på elpannor och andra värmeproduktionsanläggningar rimmar illa med utskottets uppfattning om hur det framtida värmeförsörjningssystemet bör struktureras. Medelsanvisningen för detta

ändamål bör därför, som föreslås i motion 1986/87:N152 (c), minskas med 10 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

NU 1986/87:34

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. *beträffande investeringar i värmeproduktionsanläggningar*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N152 yrkande 1 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer för investeringar under budgetåret 1987/88.

7. Investeringar i objektgruppen övriga ändamål (mom. 9)

Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet ställer" och slutar med "1986/87:N152 (c) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar helt motionärernas uppfattning. Förvärv av ytterligare distributionsföretag innebär att vattenfallsverkets monopolställning på marknaden stärks. En sådan utveckling bör motverkas och inte ytterligare stimuleras. Utskottet tillstyrker följaktligen här behandlad del av motion 1986/87:N152 (c).

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. *beträffande investeringar i objektgruppen övriga ändamål*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N152 yrkande 1 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer för investeringar under budgetåret 1987/88.

8. Investeringarnas allmänna inriktning (mom. 10)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 23 med "Utskottet vill" och slutar på s. 24 med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1986/87:N152 (c) skall vattenfallsverkets investeringar och övriga verksamhet ha som utgångspunkt de beslut som tidigare har fattats om omställning och förnyelse av energisystemet. Regeringen bör omgående ta de initiativ som krävs för att så skall ske. Utgångspunkten för vattenfallsverkets agerande bör vidare vara att utvecklingen av kärnkraften skall inledas snarast. Riksdagen bör göra ett uttalande av här angiven innebörd. Utskottet tillstyrker således motion 1986/87:N152 (c) i här behandlad del.

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. *beträffande investeringarnas allmänna inriktning*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:87 moment 7 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1986/87:N152 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer för investeringar under budgetåret 1987/88.

9. Sektorsansvar för forskning och utveckling rörande elkraftsteknik (mom. 13)

NU 1986/87:34

Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 25 med "Utskottet finner" och slutar på s. 26 med "1986/87:N154 (vpk) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar inte regeringens uppfattning att statens vattenfallsverk skall ges ett speciellt sektorsansvar för elkraftsteknisk forskning och utveckling. Forskningsansvaret bör primärt ligga hos forskningsråd, universitet och högskolor. Det ansvar som regeringen vill lägga på vattenfallsverket kan om det förverkligas innebära en fara för en oberoende och fri forskning. Vad här har anförts bör riksdagen ansluta sig till i ett uttalande till regeringen. Utskottet tar sålunda avstånd från propositionen i denna del och tillstyrker motionerna 1986/87:N153 (m) och 1986/87:N152 (c) i här behandlad del. Kravet i motion 1986/87:N154 (vpk) ställer sig utskottet inte bakom.

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande sektorsansvar för forskning och utveckling rörande elkraftsteknik

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:87 moment 10, med bifall till motion 1986/87:N152 yrkande 3 och motion 1986/87:N153 yrkande 2 och med avslag på motion 1986/87:N154 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

10. Sektorsansvar för forskning och utveckling rörande elkraftsteknik (mom. 13)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 25 med "Utskottet finner" och slutar på s. 26 med "1986/87:N154 (vpk) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 1986/87:N154 (vpk) ligger det nära till hands att ifrågasätta vattenfallsverkets vilja att uppnå en maximal energieffekt inom andra områden än vattenkraftsproduktionen. Verkets vinster på produktion och försäljning kommer i farozonen om efterfrågan på elenergi från vattenkraft minskar. Utskottet instämmer därför i motionärernas förslag om att statens energiverk skall ges det särskilda ansvaret för den elkraftstekniska forskningen. Regeringen bör med ändring i vad som anförts i propositionen vidta de åtgärder som krävs för att energiverket skall få detta ansvar. Utskottet tillstyrker således motion 1986/87:N154 (vpk) och avstyrker motionerna 1986/87:N153 (m) och 1986/87:N152 (c), alla i här aktuell del.

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande sektorsansvar för forskning och utveckling rörande elkraftsteknik

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:87 moment 10,

med bifall till motion 1986/87:N154 yrkande 1 och med avslag på motion 1986/87:N152 yrkande 3 och motion 1986/87:N153 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

NU 1986/87:34

11. Energimarknadens struktur m. m. (mom. 14)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Utskottet räknar" och slutar med "motion 1986/87:N152 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som sägs i motion 1986/87:N152 (c) att regeringens förslag om statens vattenfallsverk präglas av en alltför centralistisk och koncentrationsinriktad syn på hur energisystemen bör utformas. Regeringen har uppenbarligen inte tagit hänsyn till de beslut om förnyelse och omställning av energisystemet som riksdagen har fattat i annat sammanhang. Som motionärerna föreslår bör energipolitiken och därmed förslag om vattenfallsverket i stället inriktas på att det skall skapas ett decentraliserat energisystem baserat på utnyttjande av i huvudsak inhemska förnybara energikällor. Hushållning med och en effektiv användning av tillgängliga resurser är ett grundläggande krav. För att energisystemet på ett miljövänligt sätt skall kunna styras över mot användning av förnybara energikällor är en medveten hushållning med energikvalitet av stor vikt. De energipolitiska besluten bör inriktas mot att den slutliga energianvändningen långsiktigt stabiliseras kring 300 TWh, varav ca 100 TWh elenergi. De prognoser om elanvändningen som presenteras i propositionen utgår från en producentinriktad syn utan beaktande av de tidigare energipolitiska besluten. Utskottet anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med en beskrivning av den framtida elmarknaden grundad på de bedömningar som nu finns om möjliga hushållningsåtgärder på elområdet. En sådan bedömning återges i motion 1986/87:N152 (c). Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anför. Därigenom tillgodoses det nu aktuella yrkandet i motion 1986/87:N152 (c).

dels att utskottet under 14 bort hemställa

14. beträffande *energimarknadens struktur m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N152 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

12. Försäljning av statens vattenfallsverk (mom. 15)

Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Utskottet står" och slutar med "av vattenkraftsaktier" bort ha följande lydelse:

Utskottets principiella inställning till frågan om statligt företagande är att staten bör avveckla affärsverksamhet inom områden där det inte finns särskilda skäl för ett sådant engagemang från statens sida. Enligt utskottets mening bör det med utgångspunkt häri vara möjligt att avyttra betydande

delar av vattenfallsverkets tillgångar. Enskilda och kommunägda företag bedriver i dag framgångsrik verksamhet inom flertalet led av elförsörjningen. Det är främst för storkraftsnätet som starka skäl för statligt ägande torde kunna åberopas.

Med hänsyn till intresset av att nå en betydande statsfinansiell effekt bör i första hand övervägas en successiv försäljning av statens vattenkraftstillgångar. Marknadsvärdet av dessa tillgångar överstiger väsentligt det bokförda värdet. En sådan försäljning som här förordas bidrar till att begränsa statsskulden, vilket ger en bestående effekt i form av minskade årliga utgifter för statsskuldräntor.

Riksdagen bör i ett uttalande anmoda regeringen att lägga fram ett förslag till försäljning av tillgångar hos vattenfallsverket i enlighet med vad utskottet har anfört. Härigenom tillgodoses i väsentlig mån yrkandet om försäljning av vattenkraftsaktier i motion 1986/87:N537 (c).

I motion 1986/87:N153 (m) föreslås bl. a. en översyn av vattenfallsverkets organisatoriska och finansiella ställning med sikte på ombildning av verket till aktiebolag. Enligt utskottets uppfattning skulle en sådan ombildning väsentligen underlätta försäljningen av vattenkraft. Den anmodan till regeringen som utskottet nyss har förordat bör därför även innefatta att den bör utarbeta förslag till riksdagen i enlighet med nämnda motion. Utskottet tillstyrker alltså motionen i denna del. Vad utskottet här har anfört ligger också väl i linje med tankegångar som utvecklas i motion 1986/87:N149 (fp), vilken utskottet behandlar i samband med övriga näringspolitiska frågor.

dels att utskottet under 15 bort hemställa

15. *beträffande försäljning av statens vattenfallsverk*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N153 yrkande 1 och motion 1986/87:N537 yrkande 1 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Försäljning av vissa aktier (mom. 16)

(under förutsättning av bifall till reservation 12)

Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Av det" och slutar med "benämner VIVA-bolaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet räknar med att regeringen vid utarbetande av förslag om försäljning av tillgångar hos vattenfallsverket även överväger det i motion 1986/87:N537 (c) framförda förslaget om försäljning av aktier i det motionärerna kallar VIVA-bolaget. Något särskilt uttalande med anledning av detta förslag anser utskottet därför inte vara påkallat. Alltså avstyrks motionen i denna del.

(under förutsättning av bifall till reservation 12)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Av det" och slutar med "benämner VIVA-bolaget" bort ha följande lydelse:

Centerns förslag i motion 1986/87:N537 om försäljning av statens vattenkraftstillgångar har som primärt syfte att en betydande del av statens dyra korta upplåning skall ersättas genom emission av vattenkraftsaktier, i första hand för hushållens sparande. Därigenom kommer budgetunderskottet på längre sikt att reduceras genom minskade statsskuldsräntor. Därtill kommer andra positiva effekter som kan medverka till lägre inflation och lägre räntenivå till fördel för såväl den enskilde som för landet.

Flera olika vägar utöver traditionell introduktion på börsen bör användas vid försäljningen av vattenkraftsaktier. Det är av stor betydelse att vattenkraftsaktierna kan få en speciell ställning som folkaktier med ett mycket brett ägande och att de kan betraktas som ett realistiskt placeringsalternativ för köpare av statsobligationer.

En organisatorisk uppdelning av vattenfallsverkets verksamhet enligt centerns förslag kan rätt utnyttjad medföra betydande effektivitetsvinster och ett långsiktigt bättre utnyttjande av skilda energiresurser. Den nödvändiga samordningen av elproduktion och elanvändning i Sverige och i Norden anser utskottet kunna ske genom KÄRNSTAM-bolaget enligt centerpartiets förslag.

Centerns förslag behöver inte innebära en högre elprisnivå än om nuvarande ägande och organisation för vattenfallsverket bibehålls. Tvärtom föreligger goda förutsättningar för totalt sett betydligt lägre energikostnader för konsumenterna i ett längre perspektiv vid en uppdelning av vattenfallsverket enligt förslaget.

Utskottet vill i fråga om utförsäljningen av vattenkraftsaktier också formulera en preciserad begäran till regeringen. Ett mål bör vara att en första post på 15 % av VIVA-bolagets aktier säljs under år 1988. Därmed kan statskassan tillföras 15 miljarder kronor. Det bör hållas öppet för staten att behålla en betydande aktiepost i VIVA-bolaget. Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet här har anfört. Därmed tillgodoses ifrågavarande del av motion 1986/87:N537 (c).

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande *försäljning av vissa aktier*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N537 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1986/87:N537 (c) skulle en sådan uppdelning av vattenfallsverket som föreslås i motionen också skapa ökade möjligheter för de nordligaste delarna av landet att få en större andel av intäkterna från försäljningen av elkraft. Utskottet ser det därför i likhet med motionärerna som önskvärt att regeringen i samband med förberedelserna för uppdelningen också låter utreda frågan om ett energiföretag i Norrbotten. Genom ett sådant företag skulle de norrbottniska industriföretagens konkurrenskraft stärkas och de stora energitillgångar som finns i regionen tillvaratas bättre än för närvarande. Starka skäl talar för att energibolagets verksamhet bör omfatta även utnyttjande av andra energitillgångar i Norrbotten, såsom torv och skogsavfall.

Riksdagen bör anmoda regeringen att föranstalta om en utredning av angivet slag. Med det anförda tillstyrker utskottet motionen i denna del.

dels att utskottet under 17 bort hemställa

17. beträffande *energiföretag i Norrbotten*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N537 yrkande 1 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

16. Lokalisering av vattenfallsverkets huvudkontor (mom. 18)

Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Per-Ola Eriksson (c) och Per-Richard Molén (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Inte heller" och slutar med "motion 1986/87:N511 (m, fp, c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner de i motion 1986/87:N511 (m, fp, c) framförda tankarna om en utlokalisering av vattenfallsverkets huvudkontor intressanta. Något uttalande av riksdagen i denna fråga anser utskottet emellertid inte vara erforderligt. Därvid räknar utskottet med att möjligheterna till en utlokalisering av centrala funktioner hos vattenfallsverket övervägs av verket självt och av regeringen.

17. Fatsjöprojektet (mom. 19)

Hadar Cars (fp), Gudrun Norberg (fp) och John Andersson (vpk) anser att den del av yttrandet på s. 30 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion 1986/87:N538 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen nu bör slå fast att det inte skall ske någon utbyggnad av vare sig Fatsjö eller Vojmå. Detta bör göras genom ett uttalande riktat till regeringen. Det innebär att utskottet tar bestämt avstånd från förslaget i motion 1986/87:N538 (s).

18. Återföring av medel till vattenkraftskommunerna (mom. 22)

NU 1986/87:34

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Jörn Svensson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet har" och slutar på s. 33 med "behandlade motioner" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadsutskottet har nyligen föreslagit (AU 1986/87:13) en parlamentarisk utredning om regionalpolitiken. Näringsutskottet noterar med tillfredsställelse detta förslag och räknar med att utredningen skall ta upp en rad viktiga regionalpolitiska frågor.

Den nu behandlade frågan om hur vattenkraftskommunerna i utökad omfattning skall komma i åtnjutande av de vinster som vattenkraften ger har varit aktuell under en lång tid. Beslutsunderlag finns därmed tillgängligt. Utskottet anser att regeringen på grundval av befintligt underlag skyndsamt bör låta utarbeta ett konkret förslag som kan leda fram till att avkastningen från vattenkraften i ökad utsträckning kommer de vattenkraftsproducerande regionerna till del. Utgångspunkter för regeringens förslag bör vara här behandlade motioner liksom underlag i regeringskansliet, exempelvis den utredning som har gjorts i Jämtlands län. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett förslag i detta ämne. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen ansluta sig till. Ett sådant uttalande tillgodoser delvis önskemålen i ifrågavarande motioner.

19. Stöd till omställning av energisystemet m. m. (mom. 23)

Hadar Cars (fp) och Gudrun Norberg (fp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 33 med "Utskottet konstaterar" och slutar på s. 34 med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om de satsningar som sedan 1970-talet har gjorts för att minska oljeberoendet. Omställningen av energisystemet har gått snabbt. Enligt gällande riktlinjer för energipolitiken skall förnyelsen av energisystemet fortsätta.

Utskottet vill understryka betydelsen av att kontinuiteten bevaras i energipolitiken. Uppenbarligen har flera aktörer på energimarknaden som i enlighet med riktlinjerna för energipolitiken gjort investeringar i olika objekt drabbats hårt av de senaste årens kraftiga prissänkningar på olja. I den uppkomna situationen har, enligt utskottets uppfattning, regeringens handlande präglats av passivitet. Det är väsentligt att riksdagen i ett sammanhang får ta ställning till hur arbetet med att förnya energisystemet skall drivas vidare. Utgångspunkten för ett sådant ställningstagande bör vara den energiproposition som regeringen har aviserat. I avvaktan på den avstyrks förslagen i motionerna 1986/87:N518 (s), 1986/87:N510 (c) och 1986/87:N524 (c).

20. Stöd till omställning av energisystemet m. m. (mom. 23)

NU 1986/87:34

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 33 med "Utskottet konstaterar" och slutar på s. 34 med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det anmärkningsvärt att regeringen inte har hörsammat riksdagens uttalande för omkring ett år sedan om åtgärder för att stimulera en omställning och förnyelse av energisystemet. Effekten har blivit en för regeringen medveten minskning av insatserna för att öka användningen av inhemska förnybara energikällor i stället för den förstärkning som riksdagen har uttalat sig för. Regeringens passivitet har ställt till stora svårigheter för många av dem som har satsat på och vill satsa på alternativa energislag. Förnyelsen av vårt energisystem har genom regeringens agerande drabbats av ett allvarligt avbrott.

Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att resurser nu omgående ställs till förfogande för en fortsättning av stödet till biobränsle- och solenergianläggningar samt små vattenkraftverk. För ändamålet bör riksdagen som ett första steg anvisa 100 milj. kr. på tilläggsbudget för budgetåret 1986/87. I enlighet med riksdagens beslut för ett år sedan finansieras medelstilldelningen genom den särskilda energiskatten.

Regeringen bör vidare, som föreslås i motion 1986/87:N524 (c), snarast återkomma med förslag om avdragsrätt för energiinvesteringar samt ett förlängt och förstärkt stöd för energiinvesteringar.

Utskottet förutsätter också att regeringen omgående ombesörjer att tillräckliga resurser kan lämnas till industriverkets rådgivningsverksamhet för energihushållning inom små och medelstora företag.

Genom det ställningstagande som utskottet föreslår tillgodoses kraven i motionerna 1986/87:N524 (c) och 1986/87:N510 (c).

Också syftet med motion 1986/87:N518 (s) kan delvis tillgodoses genom de åtgärder som utskottet här har föreslagit. Utskottet förutsätter dock att de förslag som lämnas i motionen övervägs i regeringskansliet utan något särskilt uttalande av riksdagen.

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *stöd till omställning av energisystemet m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:N510 och 1986/87:N524 och med avslag på motion 1986/87:N518 till *Vissa åtgärder för omställning av energisystemet* för budgetåret 1986/87 på tilläggsbudget II under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

21. Skyddet av kärnkraftverk (mom. 25)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "motion 1986/87:N533 (c)" bort ha följande lydelse:

Det står enligt utskottets uppfattning alldeles klart att det för kärnkraftver-

ken krävs särskilda säkerhetsåtgärder från polisens sida. Det kan inte accepteras att polisbevakningen vid kärnkraftverken av statsfinansiella skäl minskas under den nivå som motiveras av anläggningarnas särskilda farlighet och sårbarhet inför haverier och angrepp av olika slag. Det synes också förenligt med riksdagens principiella ställningstagande (prop. 1980/81:13, JuU 1980/81:24, rskr. 1980/81:210) i fråga om avgiftsbeläggning av polisbevakning att kärnkraftverkens ägare får betala de kostnader som polisinsatserna vid kärnkraftsanläggningarna förorsakar. Utskottet finner det motiverat att denna verksamhet avgiftsbeläggs. Kärnkraftverken drivs i kommersiellt syfte och deras verksamhet är från säkerhets- och sårbarhetssynpunkt mycket speciell.

Att kärnkraftverken fordrar särskilda insatser framgår bl. a. av rikspolisstyrelsens äskande om tjänster för handläggning av kärnkraftsfrågor vid var och en av de fyra polismyndigheter som har kärnkraftverk inom sitt område. Personalreserv saknas, vilket leder till att andra arbetsuppgifter måste åsidosättas på grund av bevakning av kärnkraftsanläggningarna i de fyra berörda distrikten.

Riksdagen bör, som föreslås i motionerna 1986/87:N514 (c) och 1986/87:N533 (c), medge inrättande av totalt fyra tjänster som polisintendent i Tierps, Oskarshamns, Lunds och Varbergs polisdistrikt.

Kostnaderna för detta skall belasta användaren. Regeringen bör utarbeta förslag till ersättningsregler för bevakning av kärnkraftverk. Riksdagen bör rikta ett uttalande av denna innebörd till regeringen. Utskottet tillstyrker således motionerna.

dels att utskottet under 25 bort hemställa

25. beträffande *skyddet av kärnkraftverk*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N533 och med anledning av motion 1986/87:N514 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

22. Beredskap för kärnkraftsolyckor (mom. 26)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det är flera viktiga frågor som tas upp i motion 1986/87:N541 (c). Allmänheten har en självklar rätt att få kännedom om vilket skydd myndigheterna kan erbjuda vid ett kärnkraftshaveri. Viktigt är att myndigheterna visar hur en utrymning av områden som drabbas av en kärnkraftsolycka skall kunna gå till och var allmänheten skall finna nya uppehållsplatser. Problem med evakuering av sjuka och gamla människor måste lösas. Vidare finns inom kärnkraftsverkens riskområden ett stort antal djur som har stort ekonomiskt värde.

En given princip bör vara att enskilda personer som drabbas av en kärnkraftsolycka skall kompenseras ekonomiskt. Det ekonomiska ansvaret vid kärnkraftsolyckor bör klarläggas. Utskottet anser att de frågor som tas upp i motionen bör besvaras genom att regeringen låter utarbeta en

beredskapsplan för en stor svensk kärnkraftsolycka. Motionen tillstyrks således. Något initiativ av riksdagen med anledning av motion 1986/87:N520 (fp) erfordras inte, anser utskottet. Motionen avstyrks således.

NU 1986/87:34

dels att utskottet under 26 bort hemställa

26. *beträffande beredskap för kärnkraftsolyckor*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N541 och med avslag på motion 1986/87:N520 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

23. Information med anledning av Tjernobyloolyckan (mom. 27)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Verkningarna i Sverige av Tjernobykatakstrofen måste, som anförts i motion 1986/87:N506 (vpk), följas upp med största intensitet. Någon samlad överblick av vad den kommer att medföra på kort och på lång sikt föreligger inte. Det har funnits klara tendenser hos ansvariga myndigheter som statens strålskyddsinstitut och hos regeringen "att lugna folks oro" genom att förringa och bagatellisera vad som har hänt. En sådan attityd kan inte accepteras. Stora insatser krävs inom hela det drabbade området för att klara ut läget beträffande kvarliggande strålning. Det behövs också undersökningar av effekterna på mark och vatten, djur och människor. Detta kommer att kräva ekonomiska insatser långt utöver de blygsamma belopp som i höstas anslogs för ändamålet. Utskottet finner det också angeläget att hälsoundersökningar erbjuds befolkningen i de områden som har drabbats värst till följd av Tjernobyloolyckan. Enligt utskottets uppfattning måste allt göras för att så långt möjligt mildra verkningarna av denna olycka.

Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet här har anför. Därmed tillgodoses önskemålet i den aktuella delen av motion 1986/87:N506 (vpk).

Utskottet tar bestämt avstånd från kravet i motion 1986/87:N519 (m). Vad som i motionen anföras tyder på en medveten vilja att undervärdera kärnkraftens risker.

dels att utskottet under 27 bort hemställa

27. *beträffande information med anledning av Tjernobyloolyckan*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N506 yrkande 13 och med avslag på motion 1986/87:N519 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

24. Reservanordningar vid störningar i elförsörjningen m. m. (mom. 28)

NU 1986/87:34

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "och 1986/87:N530 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är ett viktigt samhällsintresse att en snar förbättring kan komma till stånd beträffande reservkraftverk till vårdinrättningar och till jordbrukets animalieproduktion. Detta framgår av argumentationen i här behandlade motioner (c).

Under en övergångstid bör statsbidrag utgå för anskaffning av reservaggregat till lantbrukare med djurhållning. Förslagsvis bör bidrag utgå med 25 % av kostnaderna för aggregat och installation. I övrigt hänvisar utskottet till vad riksdagen anförde förra året i detta ämne. Utskottet anser att riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av den innebörd som här har redovisats och tillstyrker alltså motionerna 1986/87:N502 (c), 1986/87:N505 (c), 1986/87:N529 (c) och 1986/87:N530 (c).

dels att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *reservanordningar vid störningar i elförsörjningen m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:N502, 1986/87:N505, 1986/87:N529 och 1986/87:N530 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Särskilda yttranden

1. Utskottets behandling av energifrågorna

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anför:

Utskottsmajoriteten har beslutat att inte nu behandla de motioner som berör effektivare energianvändning, förnybar och inhemsk energi samt styrmedel för att den omställning av energisystemet som riksdagen har beslutat om skall fullföljas utan avbrott.

Detta beslut är oansvarigt och ger flera negativa effekter. Det står i direkt strid med de beslut som riksdagen fattade våren 1986 om att en omställning av energisystemet skulle ske utan avbrott och att nödvändiga åtgärder för detta skulle vidtas. Det är ett slag i ansiktet på alla dem som lojalt har satsat på att fullfölja den energipolitik som riksdagen beslutat om men nu har fått sin ekonomi skadad. Det saknas nu trovärdiga besked om vilken energipolitik som skall gälla för framtiden.

Genom utskottsmajoritetens brist på ett konsekvent handlande har såväl förnyelsen av energisystemet som avvecklingen av kärnkraften blivit både dyrare och svårare.

2. Energiföretag i Norrbotten (mom. 17)

NU 1986/87:34

John Andersson (vpk) anför:

Jag kan inte ansluta mig till att statens vattenfallsverk delas upp. En sådan åtgärd behövs inte för att skapa möjligheter för de nordligaste delarna av landet att få en större andel av intäkterna från försäljningen av elkraft. Hur det senare skulle vara möjligt berörs i motion 1986/87:N504 (vpk).

Ett genomförande av de förslag som ställs i denna motion skulle självfallet innebära ökade möjligheter att även utnyttja andra energitillgångar, såsom torv och skogsavfall.

<i>Ärendet</i>	1
Sammanfattning	1
<i>Proposition 1986/87:87</i>	2
Huvudsakligt innehåll	2
Förslag	2
<i>Proposition 1986/87:100</i>	3
<i>Motioner</i>	4
<i>Uppgifter i anslutning till vissa motionsyrkanden</i>	7
Statens vattenfallsverks organisation m. m.	7
Vojmä- och Fatsjöprojekten	9
Allmän bakgrund	9
Ekonomi m. m.	10
Stöd till omställning av energisystemet	10
Beredskap mot störningar i elförsörjningen	13
<i>Utskottet</i>	15
Bakgrund och avgränsning	15
Statens vattenfallsverk m. m.	17
Inledning	17
Vattenfallsverkets investeringar	18
Sektorsansvar för elkraftsteknisk forskning och utveckling	24
Elanvändning och energimarknadens struktur	26
Vattenfallsverkets ställning, organisation m. m.	27
Fatsjöprojektet	30
Övrigt om vattenfallsverket	30
Åtgärder till förmån för vattenkraftsproducerande regioner	31
Stöd till omställning av energisystemet	33
Kärnsäkerhet och beredskap mot kärnkraftsolyckor	34
Beredskap mot störningar i elförsörjningen	37
Vissa anslag, m. m.	38
Hemställan	39
<i>Reservationer</i>	
1. Klippens kraftstation (fp, c, vpk)	43
2. Byte av ånggeneratorer i Ringhals 2 (m, fp)	44
3. Byte av ånggeneratorer i Ringhals 2 (c, vpk)	44
4. Investeringar i kärnkraftsanläggningar (vpk)	45
5. Investeringar i överförings- och distributionsanläggningar (c)	45
6. Investeringar i värmeproduktionsanläggningar (c, vpk)	45
7. Investeringar i objektgruppen övriga ändamål (m, fp, c)	46
8. Investeringarnas allmänna inriktning (c, vpk)	46
9. Sektorsansvar för forskning och utveckling rörande elkraftsteknik (m, fp, c)	47

10. Sektorsansvar för forskning och utveckling rörande elkraftsteknik (vpk)	47
11. Energimarknadens struktur m. m. (c, vpk)	48
12. Försäljning av statens vattenfallsverk (m, fp, c)	48
13. Försäljning av vissa aktier (m, fp)	49
14. Försäljning av vissa aktier (c)	50
15. Energiföretag i Norrbotten (c)	51
16. Lokalisering av vattenfallsverkets huvudkontor (m, c)	51
17. Fatsjöprojektet (fp, vpk)	51
18. Återföring av medel till vattenkraftskommunerna (c, vpk)	52
19. Stöd till omställning av energisystemet m. m. (fp)	52
20. Stöd till omställning av energisystemet m. m. (c, vpk)	53
21. Skyddet av kärnkraftverk (c, vpk)	53
22. Beredskap för kärnkraftsolyckor (c, vpk)	54
23. Information med anledning av Tjernobylolyckan (c, vpk)	55
24. Reservanordningar vid störningar i elförsörjningen m. m. (c, vpk) ..	56
<i>Särskilda yttranden</i>	
1. Utskottets behandling av energifrågorna (c)	56
2. Energiföretag i Norrbotten (vpk)	57

